

MOLIÈRE

ŠKOLA ŽEN

KOMEDIE O PĚTI JEDNÁNÍCH¹

OBSAH

OSOBY

JEDNÁNÍ PRVNÍ

VÝSTUP PRVÝ

VÝSTUP DRUHÝ

VÝSTUP TŘETÍ

VÝSTUP ČTVRTÝ

VÝSTUP PÁTÝ

VÝSTUP ŠESTÝ

VÝSTUP SEDMÝ

JEDNÁNÍ DRUHÉ

VÝSTUP PRVÝ

VÝSTUP DRUHÝ

VÝSTUP TŘETÍ

VÝSTUP ČTVRTÝ

VÝSTUP PÁTÝ

VÝSTUP ŠESTÝ

JEDNÁNÍ TŘETÍ

VÝSTUP PRVÝ

VÝSTUP DRUHÝ

VÝSTUP TŘETÍ

VÝSTUP ČTVRTÝ

VÝSTUP PÁTÝ

¹ MOLIÈRE. *Škola žen: komedie o pěti jednáních*, přel. Zdenek Gintl, Praha 1922 (redakčně upraveno).

JEDNÁNÍ ČTVRTÉ

VÝSTUP PRVÝ

VÝSTUP DRUHÝ

VÝSTUP TŘETÍ

VÝSTUP ČTVRTÝ

VÝSTUP PÁTÝ

VÝSTUP ŠESTÝ

VÝSTUP SEDMÝ

VÝSTUP OSMÝ

VÝSTUP DEVÁTÝ

JEDNÁNÍ PÁTÉ

VÝSTUP PRVÝ

VÝSTUP DRUHÝ

VÝSTUP TŘETÍ

VÝSTUP ČTVRTÝ

VÝSTUP PÁTÝ

VÝSTUP ŠESTÝ

VÝSTUP SEDMÝ

VÝSTUP OSMÝ

VÝSTUP DEVÁTÝ

VÝSTUP DESÁTÝ

OSOBY

Arnolf, jinak pan de la Souche

Anežka, mladá dívka, vychovávaná Arnolfem

Horace, milovník Anežčin

Alain, venkovan, sluha Arnolfův

Georgetta, venkovanka, služka Arnolfova

Chrysalde, přítel Arnolfův

Enrique, švagr Chrysaldův

Oronte, otec Horacův a starý přítel Arnolfův

Notář

Děje se ve městě na náměstí.

JEDNÁNÍ PRVNÍ

VÝSTUP PRVÝ

Chrysalde, Arnolf.

Chrysalde

Vy přicházíte sem, by ruku jste jí dal?

Arnolf

Tak jest. Rád do zítřka bych věc tu skoncoval.

Chrysalde

Jsme zcela samotni, a netřeba se bát,
že kdos nás uslyší tu spolu rozmlouvat.
Zda chcete, jako druh, bych k vám byl zcela přímý?
Váš, věřte, úmysl strach o vás nahání mi;
a hled'te jakkoli na záležitost celou,
mně vaše ženitba se zdá být věci smělou.

Arnolf

To pravda, příteli. Když důvod míti chcete
proč o mne báti se, snad též ho naleznete;
však v hlavě leží vám, jak asi soudit mohu,
že nelze manželství si myslit bez parohů.

Chrysalde

To věci náhody, již nikdo nezaručí,
a těmi starostmi snad pouze bloud se mučí.
Však mám-li o vás strach, to posměchu se bojím,
jenž na sta manželů už stihnul spárem svým:
vy víte konečně, ni velicí, ni malí
před vaší kritikou že jisti nebývali,
i že vám učiní vždy radost velikou,
když poprask ztropíte svou tajnou intrikou...

Arnolf

To pravda. Zdali však též byste město našel,
kde manžel, jako zde, by trpně všechno snášel?
Zda nelze zřítí jich všech druhů dost a dosti,
kdož všemu přivykli už ve své domácnosti?
Ten jmění schraňuje, choť aby dosti měla
pro muže, z manžela jenž rohouna jí dělá;
a druhý, šťastnější, však nectný o nic méně,
jen dárkům přihlíží, jež dostává choť denně,
a pochyb žárlivých jej žena snadno zhostí,
řkouc, že ty dárečky jen odměnou jsou ctnosti.
Ten jeden tropí hluk, jenž není k praničemu,
a druhý klidný běh zas ponechává všemu,
a jakýs ženkýlek do domu přijít má-li,
plášť klidně přehodí a počestně se vzdálí.
Ta, lstivá samička, o svým galánovi
vždy falešného cos věrnému choti poví,
jenž po té návnadě dál bezpečně zas dřímá,
a milce lituje, že tolik starostí má.
A jiná, očistit když chce se z útratnosti,
dí, pro svá vydání že ve hře získá dosti;
po způsobu těch her choť nezeptá se ani,
díků nebi vzdávaje za výhry svojí paní.
Ty muže satirik vždy přece na mušce měl;

proč já, když vidím je, proč smáti bych se neměl?
Je možno bláznům těm...

Chrysalde

Kdo jiným chce se smáti,
můž čekat od jiných, že smíchem zas mu splatí.
Vždy klidně vyslechnu si povídání lidí,
již v klepů šíření svou zábavu snad vidí;
ač odhalení dost jsem slyšel všelijakých,
přec nikdo nezřel mne se těšit z věcí takých.
Jsem dosti povolný; však případy se stanou,
kdy každou poddajnost je třeba dáti stranou,
a trpně snášeti mi ani nenapadá,
co od manželů snést se velmi často žádá.
Je ovšem nemilo o sobě toto říci,
neb nutno člověku se před satirou stříci,
a v takých případech je těžko radu dát,
co třeba učinit a co zas nedělat.
Nuž, kdyby také mne ta sudba stihnout měla,
že lidské neštěstí by vzrostlo z mého čela,
tu soudit mohu přec dle svého chování,
že lidé spokojí se smíchem do dlaní,
ba ještě výhody mně dostane se snad,
že dobrák nějaký mne bude litovat.
Věc vaše, kmotříčku, však jiná je než moje,
a znovu říkám vám, toť z pekla riziko je.
Vždyť všechny manžely, jichž osud je tak bědný,
si stále dobíral váš jazyk bezohledný,
jak čert jste po nich šel, kterému řetěz sňali;
teď pozor dejte si, by na vás nevyzráli.
Dost malou příčinu když budou míti jen,
na křižovatkách všech jste ihned roztrouben.

Arnolf

Můj bože, příteli, proč starost ta vás jímá!
Kdo na mne vyzrát chce, mít musí za ušima;
vždyť jemné úklady i lstivé léčky znám,
jež ženy v záloze vždy mají proti nám,
a vím, jak snadno muž se stane hejlem žen.
Před takým případem jsem dobře zajištěn;
neb ta, již béru si, jsouc pravým ctnosti divem,
mé čelo zachrání před každým škodným vlivem.

Chrysalde

Vy tedy soudíte, že hloupá zcela stačí...

Arnolf

Vzít hloupou ženu si, to hloupým nebýt značí.
Já věřím, vaše choť že dosti moudra jesti;
však velmi chytrá choť nás vede do neštěstí,
a vím, jak předraze to zaplatil muž mnohý,
když takovou si vzal, jež přílišné má vlohy.
Zdaž duchaplná snad by pro mne žena byla,
jež o svých cerklech jen by se mnou hovořila,
jež v próze, ve verších by sladké spisy psala
a o markýze jen a krásné duše stála,
a mezi tím bych já, tak zvaný muž své paní
jen oním světcem byl, ježž nikdo nezná ani!
Ne, duše vznešené, ty klidně nechám sedět;
neb žena básníci ví víc, než třeba vědět.
Choť nechci nikterak mít s duchem zjasněným,
chci, aby neznala, co verš je a co rým,
a někdy corbillon když bude kdesi hrát
a musí odvětit na dotaz: „Co tam dát?“
chci slyšet odpověď: „Dort pouze smetanový“;
chci nevědomou choť, ta mému vkusu hová;
jí postačí i mně, tím můžete být jist,
když umí modlit se, šít, milovat a příst.

Chrysalde

Tož žena stupidní vás zcela uspokojí?

Arnolf

Tak. Hloupá ohyzda je bližší duši mojí
než kráska, která by i mnoho ducha měla.

Chrysalde

Však spanilost a duch...

Arnolf

Ctnost postačí mi zcela.

Chrysalde

Od ženy hloupé tak jak můžete jen chtít,
by vůbec věděla, co je to ctnostným být?
O nudě nemluvím, ač jistě není hračkou,
když celým životem se vláčím se hlupačkou;
leč vážně myslíte a pevného jste zdání,
že žádná pohroma nehrozí vaší skrání?
Být může proradnou i duchaplná žena,
však zrada taková je chtěna, uvážena;
u ženy hloupé však vše to se jinak jeví;
ta hřeší bez touhy a ani o tom neví.

Arnolf

Na krásný důvod ten lze odpovědět slovy,
jež Pantagruel kdys prý řekl Panurgovi:
Jen sňatek s hlupačkou mně vymluvit se snažte,
až třeba do letnic si žvaňte nebo kažte,
však podivíte se, když skončí výklad ten,
že přece naprosto jím nejsem přesvědčen.

Chrysalde

Už slova neřeknu.

Arnolf

Svou každý jděme cestou.

Jak vždy, chci po ní jít, i když jdu za nevěstou.
Jsem, myslím, bohat dost, bych vyhověl své touze
vzít choť si, která vše, co má, mně vděčí pouze,
a která v pokoře a v plném podrobení
mi nikdy nevyčte můj rod a moje jmění.
Nad jiné děti mně svou něhou drahá byla,
a jako čtyřletá už cit můj roznítla;
i vida, matka že zlou bídu tříti musí,
hned nápad pojal jsem, vyžádat dcerušku si.
Svou žádost toužebnou jsem sdělil s touto selkou,
jež svého břemene se vzdala s chutí velkou.
Pak v malém klášteře, jenž vzdálen všeho shonu
dle svojích zásad jsem dal cvičit dívku onu;
to jest, já nařídil, by v péči usilovné
tak mi ji zblbili, že nebude jí rovné.
Dík nebi, úspěchu tu došla snaha moje,
a děvče vyrostlo a tolik nevinno je,
že chválím nebesa za šťastný ten los lidský,
tož za choť takovou, již přál jsem si mít vždycky.
Já zpět ji zavolal; však v obydlí, jež mám,
sta hostů různých tříd jde denně sem a tam,
a že vše předvídám, zde v domě jsem ji schoval,
bych takto v ústraní ji nezřen navštěvoval;
a abych netknul se té přirozené ctnosti,
já lidi dal jsem k ní, jež jsou jak ona prostí.
Vy snad mi řeknete: Proč tento výklad celý?
To, bych vám dokázal, jak dovedu být bdělý.
A všeho rezultat: Jak přítel, jenž vám věří,
k ní dneska z večera vás prosím na večeři;

necht' zrak váš zkoumavý tak trochu si jí všimne,
a zří, zda za můj vkus můž hana stihnouti mne.

Chrysalde

Ó, zcela souhlasím.

Arnolf

Až večer uzříte ji,
pak posoudíte zjev i něžnou cudnost její.

Chrysalde

Co toho týče se, už řekl jste mi dosti,
bych...

Arnolf

Předstiženo je vše ještě skutečností.
Nad její prostotou mne obdiv jímá tichý,
a někdy řekne cos, že prasknout možno smíchy.
Tak jednou, nedávno (to k víře skoro není)
mi dala otázku po velkém otálení,
a s takou cudností, již nikde neviděti,
zda v uchu dělají se lidem malé děti.

Chrysalde

Já, pane Arnolfe, se velmi těším...

Arnolf

Platí!

Vy chcete jménem tím mne vždycky nazývati?

Chrysalde

Ach! Proti vůli mi na jazyk přijde už,
a zapomenu vždy na pana de la Souche.
Však kde jen u čerta jste tenhle nápad vzal,

jsa dvaadvacát, že překřtít jste se dal,
a kmeni starému, jenž na statečku hnije,
jste pro svět jméno dal ze vzácné seigneurie?

Arnolf

Můj dům je dosti znám pod tímto jménem, tuším;
„la Souche“ se líbí víc než „Arnolf“ mojim uším.

Chrysalde

Je chybou odložit přec otců pravé jméno,
by jménem smyšleným jen bylo zaměněno!
Však lidi přemnohé jich jméno svrbí as;
svým nechci srovnáním se nijak dotknout vás,
však znal jsem rolníka, jenž tlustým Petrem zván,
a jehož jměníčkem byl malý pole lán;
to pole blátivou dal struhou obehnat,
by „pánem z Ostrova“ se pyšně mohl zvát.

Arnolf

Bez takých příkladů se obejděte, prosím;
však posléz, de la Souche je jméno, které nosím;
v něm smysl nalézám i vidím vnady jemné,
mne nezaváže si, kdo jinak jmenuje mne.

Chrysalde

Však stěží přemnohý na změnu zvykne si;
vždyť vidím ještě přec i listův adresy...

Arnolf

To snesu od lidí, již o tom nevěděli;
však vy...

Chrysalde

Nu budiž. Spor proč o to bychom měli?
Já vynasnažím se svůj jazyk zvyknout už,
by jinak nezval vás, než pánem de la Souche.

Arnolf

Nuž sbohem. Zaklepám, bych řekl dobrý den,
a že jsem vrátil se, bych oznámil tu jen.

Chrysalde (*stranou, odcházeje*)

Toť na mou věru je už blázen vyložený.

Arnolf (*sám*)

Je na svém rozumu tak trochu popletený;
však zdali podivnou ta prudká vášeň není,
s níž každý zakousne se ve své přesvědčení!

(*Klepá na dveře.*)

Hej!

VÝSTUP DRUHÝ

Arnolf, Alain, Georgetta.

Alain

Kdo tam?

Arnolf

Otevři!

(*Stranou.*)

Mít radost budou, zdá se,
když po deseti dnech teď uvidí mne zase.

Alain

Kdo tam?

Arnolf

To já!

Alain

Georgette!

Georgetta

Nu?

Alain

Dole otevřít!

Georgetta

Jdi sám si.

Alain

Půjdeš-li?

Georgetta

Mne nenapadne jít.

Alain

Já také nepůjdu.

Arnolf

Je zdvořilost to as
mne nechat venku stát? Hej hola! Prosím vás!

Georgetta

Kdo klepá?

Arnolf

Pán

Georgetta

Alain!

Alain

Co?

Georgetta

Pán to, tož se pohni,
a otevř.

Alain

Otevř ty.

Georgetta

Já musím hledět k ohni.

Alain

Já vrabce před kočkou, by neulét mi, hlídám.

Arnolf

Z vás kohos otvírat, když ihned neuhlídám,
po celé čtyři dny mu nedám jíst a pít.

Georgetta

Když běžím otevřít, proč také ty chceš jít?

Alain

To ženská chytrost, lest. Proč přede mnou být chceš?

Georgetta

Tož přec se odtud hni.

Alain

Ne, hni se ty, ty též.

Georgetta

Chci dvěře otevřít.

Alain

Já otevřít chci sám.

Georgetta

Ty nesmíš.

Alain

Ani ty.

Georgetta

Ne, já tě nenechám.

Arnolf

Je v pravdě třeba být zde trpělivým zcela.

Alain (*vstupuje*)

Já, pane, otevřel.

Georgetta (*vstupujíc*)

Ne, já jsem otevřela.

Alain

Můj respekt před pánem je jediná tvá spása,
sic...

Arnolf (*dostane ránu od Alaina*)

Hrome!

Alain

Odpusťte.

Arnolf

Oh, co to za ťulpasa!

Alain

To, pane, ona jest...

Arnolf

Však teď už řeči dosti.

Mně odpovídejte a nechte nechutností.

Jak tady máte se, snad dovědět se mohu.

Alain

My, pane...

(Arnolf sejme mu klobouk z hlavy.)

Pane, my se máme...

(Arnolf sejme mu znova klobouk.)

Díky bohu,

my máme se...

Arnolf (sejme mu klobouk po třetí a hodí jej na zem)

Kdo jen to naučil tě, troupe,
před pánem klobouk mít na svojí hlavě hloupé?

Alain

Tot' správné.

Arnolf (k Alainovi)

K Anežce teď jdi, by sestoupila.

VÝSTUP TŘETÍ

Arnolf, Georgetta.

Arnolf

Když byl jsem mimo dům, zda velmi smutna byla?

Georgetta

Zda smutna? Ne.

Arnolf

Ne?

Georgetta

Ne.

Arnolf

Proč?

Georgetta

Ano, pane milý,

že už se vracíte, se zdálo jí co chvíli,
a šel-li osel, kuň neb mezek mimo nás,
tu vždycky říkala, že zří se vracet vás.

VÝSTUP ČTVRTÝ

Arnolf, Anežka, Alain, Georgetta.

Arnolf

Ach, práci v rukou má. To známka dobrá jest.
Nuž, milá Anežko, já navrátil se z cest;
zda těší vás to též?

Anežka

Ó, ano, bohu dík.

Arnolf

Mne rovněž potěšil ten slastný okamžik,
kdy zase vidím vás. A dobře jste se měla?

Anežka

Mne blechy štípaly, já často v noci bděla.

Arnolf

Ach, brzy přijde kdos, kdo všechny schytá vám.

Anežka

Mně radost učiní.

Arnolf

To též si myslím sám.

Co děláte to zde?

Anežka

Já do čepců se dala,
když pro vás košile jsem noční dodělala.

Arnolf

Ach! Všechno dobře tak! Teď nahoru se vraťte,
než přijdu, nějak si už dlouhou chvíli zkrat'te;
o věcech významných chci promluvíti s vámi.

VÝSTUP PÁTÝ

Arnolf (sám)

Dob našich hrdinky, ó, učené vy dámy,
svou něhou chlubivé i sentimenty svými,
co vaše romány a verše jsou a rýmy
i listy slad'ouнкé a všecка věda vaše
před touto prostotou, jež mluví cudně, plaše.
Když okouzlí mne cos, to nikdy není jmění,
leč že by také ctnost...

VÝSTUP ŠESTÝ

Horace, Arnolf.

Arnolf

Co vidím?... Je to?... Není?

To klam. Ne, nikterak. Mne šálí oči moje.

Hor...

Horace

Pane Ar...

Arnolf

Horace...

Horace

Arnolf...

Arnolf

Ó, radost to je!

A od kdy tady jste?

Horace

To devět dnů už.

Arnolf

Tak?

Horace

Vás doma hledal jsem, to marno bylo však.

Arnolf

Já na venkově byl.

Horace

Vím, vím, dnů od deseti.

Arnolf

Ach! Za několik let jak vyrostou jen děti;
mně divem se to zdá, když vás tak velkým zřím;
když v posled zřel jsem vás, tak byl jste maličkým.

Horace

Nu vidíte.

Arnolf

Však teď mi rcete, Oront, přítel
můj drahý, otec váš — jsemť jeho věrný ctitel —
co dělá, povídá, svůj dobrý vtíp-li má?
Co jeho týče se, vše tak mne zajímá;
jsou čtyři léta to, co jsme se neviděli,
a nenapsali list, mně zdá se, čas ten celý.

Horace

Ó, jeho veselost nad naši větší jistě.
On dal mi pro vás list, však zatím v jiném listě
mi zase sděluje, že přijede sem sám;
proč tak se rozhodl, mně důvod není znám.
Zda občan nějaký snad povědom vám není,

jenž domů vrátiv se, prý velké přines jmění,
jež za let čtyřicet mu dala Amerika?

Arnolf

Ne. Jaké jméno má?

Horace

Prý Enrique se mu říká.

Arnolf

Ne.

Horace

Otec o něm však, že přijel, v listě píše,
tak jako by to byl můj starý známý spíše,
a dále, spolu s ním že na cestu se vydá
za cílem významným, o němž list nepovídá.

(Horace podává Orontův list Arnolfovi.)

Arnolf

Že jej zas uvidím, já tuze se už těším,
a v pohostinství se též jistě neprohřeším.

(Když byl přečetl dopis.)

Druh druhu nemusí tak úslužně přec psát,
a zdvořilůstkám těm je možno výhost dát.
Ač otec nepíše mi o tom ani řádky,
přec k dispozici vám své všecky dávám statky.

Horace

Za slovo chytiti vždy dovedl jsem hravě.
Já sto bych pistolí teď potřeboval právě.

Arnolf

Když užíváte mne, já zavázán jsem vám,
a velmi těším se, že u sebe je mám.

I váček podržte...

Horace

Je třeba...

Arnolf

Ale jděte!

Nuž, město naše jak se líbí vám, mi rcete?

Horace

Je rušné občany a pyšné budovami,
však jeho zábavy, toť věru zázrak samý.

Arnolf

Po vkusu každičkový tu najde rozkoš svou;
však lidé takoví, jež galantními zvou,
ti vpravdě mohou být zde spokojeni dosti,
neb ženy velmi jsou tu zběhlé v koketnosti;
svůj sladký rozmar má i bruneta i plavá,
a manžel dobrácký tu málo pozor dává.
Toť velký požitek; když na to vše se dívám,
že v komedii jsem, já často dojem mívám.
Snad láskou k některé dal jste se také svěsti.
Či ještě neznámým vám zůstalo to štěstí?
Vždyť lidé jako vy nad zlato se tu cení
a snadno manžely za paroháče mění.

Horace

Bych z pravdy neskrýval vám nic ty na otázky,
já právě zde jsem měl své dobrodružství lásky;
můj přátelský cit k vám mi velí sdělití je.

Arnolf (stranou)

Nuž! Nová šprýmovná to bude historie;
já do svých zápisků zas něco zanesu si!

Horace

Však slyšte, pro boha, to tajno zůstat musí!

Arnolf

Oh!

Horace

V těchto věcech přec, jak dobře známo vám,
kdo zruší tajemství, ten všechno zhatí nám.
Nuž tedy přiznám se vám zcela otevřeně:
mé srdce vzplanulo tu láskou k sličné ženě.
Těž úspěch nějaký už moje snaha měla,
že k sladkým návštěvám mi dveře otevřela;
ni chlubit nechci se, ni škodit dámě svojí,
když říkám, věci mé že velmi dobře stojí.

Arnolf (směje se)

A kdo?...

Horace

Je mladička a tady bydlí právě,
v tom domě, jehož zed' prosvítá červenavě.
Je, pravda, prostičká, tím ten jen vinen však,
jenž ji v své hlouposti před světem střeží tak;
leč nevědomost ta, v níž zachovati chce ji,
je krásou zjasněna a úchvatností její;
má cosi svůdného, co nelze říci ani,
a čemu pražádné se srdce neubrání.
Vy ani nespatriil jste ještě dobře snad

tu hvězdu milostnou a plnou sladkých vнад;
má jméno Anežka.

Arnolf

U d'asa...

Horace

A ten pán

mně zdá se, že la Lousse, či Source je nazýván;
já dobře jméno to jsem nepodržel v hlavě;
je bohat, říká se, ne nejchytřejší právě,
a směšným že je prý, to každý o něm děl mi.
Což vy jej neznáte?

Arnolf (*stranou*)

Pilulka hořká velmi.

Horace

Vy neříkáte nic?

Arnolf

Eh, ano, znám jej, znám.

Horace

To blázen, pravda?

Arnolf

Eh.

Horace

Jak? Nerozumím vám.

Eh — „ano“ značit má? On směšně žárliv jest?
A troupe? Jak popsán byl, já zřím jej, na mou čest.
Nuž, sličná Anežka mne zcela podrobila.

Já, pane, nelžu vám, toť perla přespanilá,
a těžký byl by hřích a tuze těžká vina
tu vzácnou krásku vdát za toho podivína.
Mé všechny touhy teď jen k tomu cíli spějí,
na úkor žárlivcův bych dobyl pro sebe jí;
jen proto půjčku jsem tak směle od vás vzal,
bych spravedlivou věc tu řádně skoncoval.
Vy víte líp než já, jak stará pravda říká,
že zlato klíčem jest, jenž všude odemyká,
že kov ten, po kterém se souží mnohá hlava,
ve vojně zrovna tak jak v lásce vyhrát dává.
Vy rozmrzelý jste? Či mohlo by to být,
že ten můj úmysl chtěl byste neschválit?

Arnolf

Ne, já jsem přemýšlel...

Horace

Vás hovor vyčerpál.

Nu sbohem. Přijdu k vám, bych dík vám ještě vzdal.

Arnolf (*domnívaje se, že je sám*)

Ach! Třeba...

Horace (*vraceje se*)

Prosím vás, jen diskrétnosti dbejte
a moje tajemství mi, probůh, zachovejte.

Arnolf (*domnívaje se, že je sám*)

Co cítím v duši své!...

Horace (*vraceje se*)

Ni slova otci o tom,
on na mne, možno dost, by rozhněval se potom.

Arnolf (mysle, že Horace ještě se vrátí)

Oh!

VÝSTUP SEDMÝ

Arnolf (sám)

Oh! Jak trpěl jsem při tomto rozhovoru!
Můj nikdy nebyl duch ve větších zmatků svoru.
Jak neopatrný a přehnaný to spěch,
s nímž všechno do očí mi řek' o věcech těch!
Jej v omyl uvedlo mé druhé jméno sice,
však tolik zbrklosti lze sotva zřít kdy více.
Dost věru vytrpěv, teď klidným musím být,
a čeho bát se mám, si chci teď objasnit;
jej musím přiměti, by dále ved svůj tlach,
a já tak zvěděl vše jich tajných o schůzkách.
On není daleko; jít za ním bude radno;
jej zlákat dovedu už k důvěrnosti snadno.
Však chvím se, přijítí že může neštěstí;
víc často hledáme, než chceme naléztí.

JEDNÁNÍ DRUHÉ

VÝSTUP PRVÝ

Arnolf (sám)

Mou bylo výhodou, když rozvážím to zrale,
že nedohoniv jej, jsem za ním nešel dále:
neb zmatek, srdce mé jenž divoce tak jal,
před jeho pohledem bych stěží ukrýval;
strast byl by prozradil, jež rve mne bez úlevy,
a já si nepřeji, by zvěděl to, co neví;
na každou vějičku však hned tak neusedám

a před tím paňátkem hned na ústup se nedám.
Vše, vše mu překazím, a teď bez otálení
chci zvědět, na kolik jsou spolu domluveni:
to pro moji je čest přes vážnou otázkou;
já dnes ji pokládám už za manželku svou;
když ona chybila, mně hanba tím se stala,
jdeť všechno na můj vrub, co ona udělala.
Ó, cesta nešťastná! Proč jenom odjel jsem!

(Klepá na dveře.)

VÝSTUP DRUHÝ

Arnolf, Alain, Georgetta.

Alain

Ach, pane, tentokrát...

Arnolf

 Mlč. Ticho. Oba sem.

Sem pojd'te, ty i ty. Sem blíže, pravím vám.

Georgetta

Mně v žilách stojí krev, ach, jaký strach já mám.

Arnolf

Tak, když jsem odešel, jste poslušni mne byli?

Tak zradu oba jste si na mne umluvili?

Georgetta (padnouc před Arnolfem na kolena)

Oh, zapřísáhám vás, snad nechcete mne sníst!

Alain (stranou)

Byl kousnut vzteklým psem, tím mohu býti jist.

Arnolf (*stranou*)

Uf! Mluvit nemohu, já zuřím, já se vzteknu,
bych nezadusil se, já do naha se svléknu!

(*K Alainu a Georgettě.*)

Vy jste to trpěli, ó, zlořečená spřeži,
by muž sem přicházel?

(*K Alainu, jenž chce uniknout.*)

Ty utečeš mi stěží!

Je třeba na místě...

(*K Georgettě.*)

Když hneš se... Nyní rcete
já toho přeji si... Eh! Jestliže se hnete...

(*Alain a Georgetta chtějí znova utéci.*)

ať kdožkoli to z vás, hned bude zavražděn.
Jak mohl dostat se v můj dům as člověk ten?
Hé! Mluvte! Pospěšte, a rychle, hbitě, hned!
Bez přemýšlení!

Alain a Georgetta

Ach!

Georgetta (*padne znova na kolena*)

Mám srdce jako led.

Alain (*padne znova na kolena před Arnolfem*)

Já umírám.

Arnolf (*stranou*)

Jak myš jsem zpocen; klidu přát
si musím, projít se a trochu provětrat.
Zda byl bych tušil kdys, to vida dítě malé,
že roste pro tohle? Ach, v srdci rve to stále!
Líp, myslím, bude však, když raděj budu hledět
vše z jeho vlastních úst a po dobrotě zvědět.
Nuž, vynasnažme se svou zlobu ukrotit.
Již ztiš se, srdce mé, jen klid, jen klid, jen klid!

(K Alainu a Georgettě.)

Ted' vstaňte. Vejděte. Že Anežku chci zřítí.

Ne, stůjte!

(Stranou.)

Úplně já chci ji překvapiti.
Ti řekli by jí hned, co na srdci as mám,
sám půjdu raději a sám ji zavolám.

(K Alainu a Georgettě.)

Zde na mne čekejte!

VÝSTUP TŘETÍ

Alain, Georgetta.

Georgetta

Můj bože! Hrozím se ho!
Strach, přeukrutný strach mám z děsných očí jeho!
Toť křesťan nejhorší, jež viděl kdy zrak lidský.

Alain

Ten pán ho rozzlobil; já ti to říkal vždycky.

Georgetta

Však co v tom k d'asu je, že máme bez přestání
tak přísně v domově jen střežit svoji paní?
Proč jenom před celým ji světem tolik skrývá,
že přiblížit k ní se nesmí duše živá?

Alain

To všechno žárlivost v něm asi udělala.

Georgetta

Však kde se jenom v něm ta fantasmie vzala?

Alain

Ta vzala... vzala se, že žárlivým je on.

Georgetta

Tak; proč však taký je? Proč tenhle hněv a shon?

Alain

To všechno žárlivost... ty, poslouchej, Georgetto,
je jistá taky věc... věc přepodivná je to,
jež pokoj nedává, kol domu lidi honí.
Já podobenství radš ti hnedky řeknu o ní,
ty líp to pochopíš a všechno líp hned shlédneš.
Tak třeba, řekněme, ty k polévce si sedneš,
v tom jakýs hladovec ti sní ji docela;
zda neměla bys vztek a zbít ho nechtěla?

Georgetta

Nu, tomu rozumím.

Alain

Tak je to s věcí tou:
pro muže opravdu je žena polévkou,
a když pak uhlídá muž polévky své bdělý,
že jiní muži by v ní prsty strkat chtěli,
tu hněvem náramným je ihned zachvácen.

Georgetta

Tak jest; však nejedná tak každý přece jen;
my moc jich vidíme, že radost mají sami,
když hezčí pánové jsou s jejich paničkami.

Alain

To proto, každý přec že není hltoun taký,
by vše chtěl sám jen sníst.

Georgetta

Když neklamou mne zraky,
jej vidím přicházet.

Alain

Máš dobrý zrak, toť pán.
Hleď, jak je mrzutý.

Georgetta

To vztekem tak je žrán.

VÝSTUP ČTVRTÝ

Arnolf, Alain, Georgetta.

Arnolf (stranou)

Řek jakýs císaři děl kdysi Augustovi,
chtě naučení dát mu moudré svými slovy,

pro nějakou když věc se hněvem unést dáme,
že abecedu dřív si odříkati máme;
a zatím přejde zlost, žluč uklidní se brzy,
a neprovedem nic, co potom snad nás mrzí.
Co tkne se Anežky, té následuji rady,
a požádal jsem ji, by zjevila se tady,
že půjdem projít se, jsem vzal si za záminku;
o podezřeních svých pak učiním jí zmínku,
řeč na ně přivedu, jí shlédnu srdce na dno,
a podezření mé snad rozptýlí se snadno.

VÝSTUP PÁTÝ

Arnolf, Anežka, Alain, Georgetta.

Arnolf

Nuž pojd'te.

(K Alainovi a Georgettě.)

Odstupte.

VÝSTUP ŠESTÝ

Arnolf, Anežka.

Arnolf

To procházka je hezká.

Anežka

Ba hezká.

Arnolf

Krásný den.

Anežka

Ba.

Arnolf

Nového co dneska?

Anežka

Mně scípla kočička.

Arnolf

To škoda. Nechte být!

Jsme všichni smrtelní; z nás každý musí jít.

Když jsem byl na venku, zda nebylo tu deště?

Anežka

Ne.

Arnolf

Nudila jste se?

Anežka

Já nudy neznám ještě.

Arnolf

Těch devět, deset dnů zda jakás práce byla?

Anežka

Šest košil, zdá se mi, a čepců šest jsem šila.

Arnolf (po krátkém přemýšlení)

Svět, drahá Anežko, je věci zvláštní zcela!

Hle, každý pomlouvá a každý klepy dělá!

Mně řekli sousedé, že neznámý muž mladý,

do domu přicházel, když já jsem nebyl tady;
že jeho trpěla jste pohledy i řeči.

Však hned tak nevěřím, co řeknou ústa něčí,
a vsadit bych se chtěl, že výmysl to smělý...

Anežka

Ach, nesázejte se, vše prohrát nechcete-li!

Arnolf

Jak! Pravda to, že muž...?

Anežka

Tak, pravda, pravím vám,
on od nás nehýbal se téměř, přísahám.

Arnolf (*tiše, stranou*)

To přímé doznání, v němž tolik upřímnosti,
o její nevině by svědčilo mi dosti.

(*Nahlas.*)

Mně zdá se, Anežko, že rozkaz jsem vám dal,
jímž zhlédnout někoho jsem přísně zakázal.

Anežka

Tak jest, já zřela ho; proč, nevíte však jistě;
vy byste jinak však nejednal na mém místě.

Arnolf

Snad. Onu historku mi vypravujte šíře.

Anežka

Je velmi podivna a není skoro k víře.
Tam na balkoně jsem si s prací svojí sedla,
vtom muže mladého tu pod stromy jsem shlédla;

byl hezky urostlý, a zrak když vznesl ke mně,
on velmi hluboce a s úctou klaněl se mně;
by říci nemohl, že nezdvořilou jsem,
já odpověděla jsem rovněž úklonem.
Hned na to vidím však, že znova se mi klaní;
tu novou úklonu mu vracím bez váhání,
a třetí poklonou když zas mi odvěti,
tu musím po třetí se jemu klaněti.
Tak chodí sem a tam, a vždycky poslat umí
jda mimo, novou vždy a krásnou poklonu mi;
a já, jež pohyby jsem jeho sledovala,
vždy zase poklonou jsem odpověď mu dala;
a tímto způsobem by bylo šlo to stále,
noc kdyby nebyla v to padla nenadále;
já neustoupila, by snad si nemyslil,
že více nežli já on zdvořilým by byl.

Arnolf

Nu dobře.

Anežka

Druhý den, já přede dveřmi byla,
když jakás stařena mne takhle oslovila:
„Mé dítě, kéž by bůh vám požehnání dal
a při všech půvabech vás dlouho zachoval!
Však proto nedal vám těch krásných těla tvarů,
by zneužila jste snad jeho božských darů;
vy vězte, zranila jste srdce do krvava,
jež svojí bolesti už dneska průchod dává.“

Arnolf (stranou)

Oh! Bába proklatá a satanáše žena!

Anežka

Já kohos zranila? Díím všecka udivena,
— Tak, praví, zranila, a přetěžká to rána.
Vy přece z balkonu jste zřela toho pána.
— Ach, jaká příčina, díím, vše to zavinila?
Snad na něj v myšlenkách jsem něco upustila?
— Ne, řekla, zranila jej očí vašich střela,
ve vašich očích jen ta nemoc původ měla.
— Což, řeknu zdivena, je v mojích očích cosi
tak zlého, proboha, že lidem zkázu nosí?
— Ó, ano, vece mi, smrt snadno mohou dát,
vždyť tají v sobě jed, jejž nemůžete znát.
Lze jedním slovem říci, ten ubožák že chřadne,
dí stará soucitně, a pomoci-li žádné
se nedostane mu pro vaši bezcitnost,
je nejvýš ve dvou dnech už chladné země host.
— Můj Bože! pravím jí, mně v duši bolest padá,
jak mám mu pomoci a čeho jen si žádá?
— Mé dítě, odpoví, jen to chce obdržeti,
by mohl vidět vás a s vámi rozprávěti,
neb jedině váš zrak má ještě na to sil,
by nemoc vyléčil, již sám mu způsobil.
— Ach, ráda, pravím jí; když tak je tedy tomu,
on může kdykoli do mého přijít domu.

Arnolf (stranou)

Ach! čarodějnice a travičko ty duši,
necht' peklo splatí ti tvůj soucit, jak se sluší.

Anežka

Jak jen mne uviděl, hned uzdravil se zcela.
Teď řekněte mi sám, zdali jsem pravdu měla?
Jak po všem tom jen bych to svědomí mít mohla,
jej umřít nechala a jemu nepomohla?

Já, která soucitem k všem trpícím tak plane,
a jež přec opláče i kuře zařezané!

Arnolf (tiše, stranou)

To všechno nevinné je duše její částí;
jen mému vzdálení zde vinu nutno klásti,
že bez dozoru jsem ctnost její nechal tady
na svůdce nemysle a lstivé jejich spády.
Však šibeničník ten — to strach mi dělá stále —
as při hře nezůstal; on šel v svých plánech dále.

Anežka

Co je vám? Rozbručen jste trochu, pokud zřím?
To jsem vám řekla tu, snad bylo něčím zlým?

Arnolf

Ne. O těch pohledech mi vyprávějte dál,
a při svých návštěvách jak k vám se zachoval.

Anežka

Ach! Kdyby věděl jste, jak štěstí vzplanul jasem,
a uzdraven byl hned, jak na něj pohlédla jsem.
Pak dal mi dáreček, tož krásnou kazetu,
a zlatem zahrnul Alaina, Georgettu;
oh, rád byste ho měl a říkal jak my sami...

Arnolf

Nu ano. Ale co jen dělal, sám jsa s vámi?

Anežka

Jen stále přísahal, že nad vše miluje mne,
a věci říkal mi tak ušlechtilé, jemné,
že žádné srovnání jich nikdy nevystihne;
když jeho sladký hlas kol uší se mi mihne,

mne zcela pronikne a nitro moje schvátí
cit jakýs podivný, ježž nevím, kterak zvátí.

Arnolf (tiše, stranou)

Ó, zlá to zvidání tajemství osudného,
kde zkoušející jen to dozví se, co zlého.

(Nahlas.)

Když sladce mluvil tak a líbezně se choval,
zda někdy také snad se s vámi miliskoval?

Anežka

Ó, často! Za ruce mne bral i za ramena,
a celoval mi je, mělt' ústa neznavená.

Arnolf

A cosi jiného, Anežko, nevzal vám?

(Vida ji zaraženou.)

Uf!

Anežka

On mně

Arnolf

Co?

Anežka

Vzal...

Arnolf

Eh!

Anežka

Vzal...

Arnolf

Prosím?

Anežka

Obávám

se tolik, že se snad pak hněvem unést dáte.

Arnolf

Ne.

Anežka

Jistě.

Arnolf

Bože, ne!

Anežka

Vy mi to přísaháte?

Arnolf

Nu budiž.

Anežka

On mi vzal... Vás jistě chytne zlost.

Arnolf

Ne.

Anežka

Ano.

Arnolf

Ne, ne, ne. Toť z pekla tajemnost.
Nu, co vám tedy vzal?

Anežka

On...

Arnolf

Hořím pekla žárem.

Anežka

On stužku tu mi vzal, jež vaším byla darem.
Já vpravdě nemohla jsem tomu zabránit.

Arnolf (*oddechne si*)

Řas vezmi stužku už. Jen jistotu chci mít,
zda pouze ramena vám líbal, a nic víc.

Anežka

Jak? Možno dělat též cos jiného?

Arnolf

Ne, nic.

By neduh, jímž je stížen, zase zhojil,
víc léků nežádal, jej tento uspokojil?

Anežka

Ne, více nežádal. Však kdyby byl cos chtěl,
pro svoji záchranu vše byl by obdržel.

Arnolf (*tiše, stranou*)

Já z toho, bohudík, tak špatně nevyváz;
však posměch zasloužím, když dopustím to zas.
St!

(Nahlas.)

Vaší, Anežko, to důkaz nevinnosti;
co stalo, stalo se; slov o tom teď už dosti.
Já vím, že galán ten se vlichotit vám spěchal,
vás byl by využil a se smíchem vás nechal.

Anežka

Oh, nikdy! řek mi to víc nežli dvacetkrát!

Arnolf

Ach! Na to, co on řek, že ještě něco dáte!
Od krásných blondýnů když přijímáte skřínky
a posloucháte slov jich hloupé kudrlinky,
když dáte líbati si ruce v roztoužení
a v srdci chováte jich něžná lichocení,
pak vězte, smrtelným že hříchem hřešíte.

Anežka

A z jakých důvodů? Že hříchem, pravíte?

Arnolf

Znát chcete důvody? Vždyť přece stojí psáno,
že činem takovým je nebe rozhněváno.

Anežka

A proč by nebesa tím rozhněvána byla?
Ta věc je sladka tak a tak je roztomila!
Co krásné rozkoše se ukrývá v tom všem,
o které doposud nic netušila jsem.

Arnolf

Jsou vskutku rozkoší, nad kterou není větší,
ta sladká laskání a ušlechtilé řeči;
však v počestnosti jen nám rozkoš chutnati má,
a pečeť zločinu jen manželství jí snímá.

Anežka

A když se člověk vdá, pak už to hříchem není?

Arnolf

Ne.

Anežka

Prosím, vdejte mne, a rychle, bez prodlení.

Arnolf

Když přejete si to, já též bych si to přál;
vždyť jsem se navrátil jen proto, bych vás vdal.

Anežka

Zda možným je to?

Arnolf

Je.

Anežka

Ó, jakou radost mám!

Arnolf

Já myslím, manželství že zalíbí se vám.

Anežka

Vy chcete nás, nás dva...

Arnolf

Mé slovo na to máte.

Anežka

Vás zlobím celého, když tohle uděláte!

Arnolf

Ty všechny polibky se vrátí vám mých se rtů.

Anežka

Já nepoznám, když kdos si ze mne dělá žertů.

Vy vážně mluvíte?

Arnolf

Tot' žerty pražádné.

Anežka

My svatbu mít?

Arnolf

Tak.

Anežka

Kdy?

Arnolf

Než slunce zapadne.

Anežka (smějíc se)

Dnes ještě?

Arnolf

Ano dnes. To k smíchu je vám snad?

Anežka

Tak.

Arnolf

Spokojenou vždy já viděl bych vás rád.

Anežka

Ach, jakým způsobem jen vám se zavděčím,
jak budu nesmírně vždy spokojena s ním!

Arnolf

S kým?

Anežka

S ním.

Arnolf

S ním... Počet můj je jiný docela.

Jste rychlá poněkud ve volbě manžela.

Já jiného už mám, jenž pro vás připraven.

Co toho pána tam se týče, doufám jen,
i kdyby nemoc ta jej ve hrob sklátit měla,

že styky napříště s ním přerušíte zcela;

jít na návštěvu k vám když napadne snad jemu,

tu dveřmi počestně před nosem bouchnete mu,

a kámen hod'te naň, jej klepat uslyšíc;

jej zkrátka přinuťte, by nechodil sem víc.

Mně rozumíte teď? Tam v koutku chci se schovat,
bych vaše chování moh odtud pozorovat.

Anežka

Ach, on tak jemný jest, on...

Arnolf

Jak jen lze to říci!

Anežka

Já nemám odvalu...

Arnolf

Ni slova o tom víc.

Teď domů.

Anežka

Co jen, co?

Arnolf

Na tom už dosti mějte.

Jsem pánem, poroučím; vy jděte, poslouchejte.

JEDNÁNÍ TŘETÍ

VÝSTUP PRVÝ

Arnolf, Anežka, Alain, Georgetta.

Arnolf

Vše bylo výborné, je bez mezí má radost;
mým všechněm rozkazům jste učinila zadost,
a s hanbou odešel váš plavovlasý svůdce;
hle, kterak prospěšným je rozšafný přec vůdce.

Ctnost vaše, Anežko, jen oklamána byla;
jen vizte: šla jste kams a na nic nemyslila,
a dojít mohla jste bez mého navedení
tou cestou v peklo jen a věčné zatracení.

Oh, těchto ženkýlků přec mravy dobře známe!

Tot' spodky s krajkami, a péra, stuhy samé,
a velké účesy a tuze sladká slova:

však pod tou krásou vždy přec kopýtko se schová;
toť praví ďáblové, jichž jícen rozevřený
je hotov pohltit čest kterékoliv ženy.
Však opakují to: dík veliké mé péči
čest vaše vyvázla už z všeho nebezpečí.
Já zřel, jak hodila jste tento kámen za ním,
jenž konec učinil všem jeho snům a přáním;
v svém pevném úmyslu tím utvrzen jsem jen,
ten sňatek urychlit, jenž je už připraven.
Však třeba především k vám ještě promluvíti
řeč krátkou sic, jež však vám zdráva může býti.
Zde židle v chládku je.

(K Alainu a Georgettě.)

Jen jednou ještě když...

Georgetta

Všech vašich rozkazů jsme pamětlivi již.
Nás asi tam ten pán jak hejly doufal lapit;
však...

Alain

Ještě přijde-li, ať nemohu se napít!
Toť blázen: nedávno, pár dní to, pranic déle,
dal nám dva dukáty, jež byly podezřelé.

Arnolf

Chci k večeři mít dnes, co jsem si míti přál;
a k vůli smlouvě té, jak jsem už rozkázal,
na cestě zpáteční k notáři zajděte,
jenž bydlí na rohu, na křižovatce té.

VÝSTUP DRUHÝ

Arnolf, Anežka.

Arnolf (sedě)

Mne slyšte, Anežko; svou práci sem si dejte;
výš hlavu; obličej sem obrácený mějte!

(Klade jí prst na čelo.)

Sem, na mne hled'te jen: co chci vám říci právě,
necht' každou slabikou vám pevně utkví v hlavě.
Já s vámi žením se; a denně tisíckráté
své sudbě přeš'tastné vy blahorečit máte,
a nízký původ svůj si denně připomínit
a mojí dobrotě se denně podívat;
vy vesničankou jste jen sprostnou, chudou byla,
a ona měš'tankou vás vzácnou učinila.
Mít muže budete, s ním lože sdílet stále,
jenž pouze k vůli vám všem stykům svým dal vale,
jenž dvacet partií, a skvělých, odmít' směle,
by nabídky své čest vám mohl dopřát cele.
To stále na očích jen mějte, a jen vizte,
bez toho spojení jak málo byla byste;
to povzbuzením snad vám dobrým může býti
ten stav si zasloužit, v nějž chci vás povýšiti;
vy znát se musíte a snažit ze všech sil,
bych za to chválil se, že vás jsem vyvolil.
To vězte, manželství že není hračka dětská;
v něm žena spoutána je povinnostmi všecka.
Vy, doufám, vidíte v něm také jiné cíle,
než dobré časy mít a žítí rozmařile.
Jest ženské pohlaví jen k poddanosti tady,
jen ti jsou všemocní, jimž vousy rostou z brady.
Ač lidská společnost z dvou polovin se skládá,
v těch polovinách dvou přec rovnost nezavládá;
ta jedna hořejší, ta druhá je zas spodní,

ta dává rozkazy, ta přijímá je od ní.
Když voják, cvičen jsa v své povinnosti bděle,
je přesně poslušen vždy svého velitele,
když dítě poslušno je otce, sluha pána,
a fráter poslední zas svého kvardiána,
toť všechno praničím je proti povolnosti
a proti poddání a proti poslušnosti
a úctě hluboké, již žádá podle práva
od choti její pán a její pravá hlava.
Když vážným pohledem k ní manžel zraky stočí,
tu její povinnost je ihned sklopit oči,
a nikdy tváří v tvář mu přímo nesmí zřít,
když sladkou očí hrou ji chce si naklonit.
To všechno ženami dnes špatně chápáno je;
však jejich nekažte si vzorem mravy svoje,
a měřit nechtějte se s těmi koketami,
jichž kousky z písniček jsou v celém městě známy;
před pokušením zla se na pozoru mějte,
a mladým blondýnům už sluchu nedávejte.
Vy máte státi se teď polovicí mojí;
do vašich rukou tím čest také skládám svoji;
čest křehkou věcí je, jež rozbije se snadno,
a s věcí takovou si hráti není radno;
jsouť v pekle pánvice, jež smolou naplněny,
a do nich strkají se navždy hříšné ženy.
To není tlachání, co vám tu povídám,
a chtěl bych, slova má by v srdce padla vám.
Když bez koketnosti vy dle nich byste žila,
vám v duši pokvete vždy čistá lilie bílá,
však když se od ctnosti jen krokem odchýlíte,
svou duši nad uhel si navždy začerníte;
třást budou odporem se lidé, jež vás shlédnou,
jsouc pekel kořistí, vy zřítíte se jednou
v jich propast; smažit vás tam budou do věčnosti.

Kéž dobrá nebesa vás losu toho zproští!
Teď se mi ukloňte. Jak novicka má znát
všech přísných pravidel, jež ukládá jí řád,
tak také v manželství to velmi prospěšno je.
Hle, užitečný spis zde tají kapsa moje;
o povinnostech žen on dává poučení;
já neznám autora; jen vím, že špatný není.
Ta knížka jedinou vám zábavou má být.

(Vstane.)

Zde. Dobře čtete-li, hned chci se přesvědčit.

Anežka (čte)

Pravidla manželství,

čili povinnosti vdané ženy s denním cvičením.

První pravidlo

Žena, jež si přeje v touze,
by s ní manžel ve cti spal,
jednu věc má v hlavě pouze,
nestará se o nic dál:
že kdo vzal si ji, ji pro sebe si vzal.

Arnolf

Pak smysl vysvětlím, jenž ztajen ve větě té;
však nyní prozatím jen klidně dále čtete.

Anežka (pokračuje)

Druhé pravidlo

Žena ať se zdobí ráda,
jen když manžel toho žádá,
jemuž zcela přináleží;
její krásu on má na starosti,

a když jiným nelíbí se dosti,
pranic na tom nezáleží.

Třetí pravidlo

Pryč jen s těmi vodičkami,
s pomádami, mastičkami,
s prostředky, po kterých pleť se bělá;
pro čest smrtelné jen jedy jsou to,
ta, jež trápí starostí se touto,
málo myslí na manžela.

Čtvrté pravidlo

Žena pod čepcem když počestně jde ven,
musí ztlumit žár svých zřítelnic;
aby choti líbila se jen,
nesmí líbit se už pranikomu víc.

Páté pravidlo

Kromě návštěv, které muži platí,
nikoho víc nesmí přijímati;
dobrý mrav to zapovídá;
neboť muže galantoma,
jenž se ptá, zda paní doma,
pán u sebe nerad vídá.

Šesté pravidlo

Dárky, jež vám muži nosí,
ženy vždycky odmítnětež;
neboť dnes, když dá kdos cosi,
vždycky za to něco chce též.

Sedmé pravidlo

Mezi nářadím, jež smí se ženě dáti,
papír, inkoust, péro nesmí být;
dobrý mrav to vždycky tak chce mít,
manžel píše sám, co třeba psáti.

Osmé pravidlo

Krasoduché společnosti,
jež jen mravní zhoubu hostí,
zničí duše ženské navždy už a zcela;
dobrý politik je zakáže své paní;
jejich cílem jest jen štvání
na chudáka na manžela.

Deváté pravidlo

Ženě, která cti své chce být dbalá,
třeba jest, by hry se vystříhala,
nejsmutnější ze všech vášni snad;
neboť často přijdou prohry,
jež ji nutí dáti do hry
to, oč žena nikdy nemá hrát.

Desáté pravidlo

Hostinám zas ve přírodě,
jež jsou dneska velmi v módě,
třeba navždy výhost dáti;
nechat' darů sebe více
získá ženská polovice,
přece manžel všechny platí.

Jedenácté pravidlo

Arnolf

Dál sama dočtěte; krok za krokem pak vám
k všem těmto pravidlům, jak slušno, výklad dám.
Já na věc nějakou však vzpomněl jsem si zatím,
jen slůvko řeknu tam a hned se zase vrátím.
Teď jděte; knihu svou jak poklad chraňte milý.
Když notář přijde sem, necht' na mne čeká chvíli.

VÝSTUP TŘETÍ

Arnolf

Ne, lepší manželky bych nenašel, mně zdá se.
Kam budu jenom chtít, duch její věsti dá se;
je voskem v rukou mých a mohu jemu dát
tvar, jaký kdykoli si budu jenom přát.
Když byl jsem mimo dům, moc nescházelo tu,
a byl bych odpykal snad její prostotu;
však abych pravdu děl, mně milejší přec je to
když choť má prohřeší se jen po stránce této.
Na také omyly lék snadným nalézt bývá,
neb bytost prostá tak je velmi učenlivá,
a z pravé cesty když krok učinila vratký,
dvě slova postačí a přivedou ji zpátky.
Však horším zvířetem je zkušena už žena;
ta řídíc osud náš, je tuze umíněna,
co v hlavu vezme si, to nikdo neporazí,
kdo chce ji poučit, hrách na stěnu jen hází.
Ta krásná duše si šprým dělá z našich rad,
a z hříchu robí ctnost a přednost ze svých vad,
pro špatné cíle své vždy najde klíčky, pasti,
jež snadno dovedou i nejchytřejší zmásti.
Kdo chce se bránit jí, svých marnost pozná snah,
ta duchaplnice je d'áblem v intrikách,
a stačí z rozmaru jen pronesená věta,
by ortel vyřčen byl a po cti bylo veta.
Muž mnohý počestný víc moh by povídati...
Nu, ten můj zbrklenec též nebude se smáti.
Tak tomu děje se, kdo příliš mnoho žvaní.
Toť chyba Francouzů, tak mnohý stůně na ni.
Když štěstí veliké mu osud v cestu svede,
tu trpí tajemstvím, jež smlčet nedovede,

a hloupá marnivost je taký svůdný cíl,
že spíš se oběsí, než aby nemluvil.
Jak ďáblem nemají pak býti pokoušeny,
když tyto ztřeštěnce si volí naše ženy,
a když... Toť on je sám... Jen přetvářka tu stačí
a snadno dozvím se, kde co ho ještě tlačí.

VÝSTUP ČTVRTÝ

Horace, Arnolf.

Horace

Ted' od vás přicházím, však myslím, osud as
si toho nepřeje, bych doma zastih vás.
K vám budu chodit dál, až přece jednou snad...

Arnolf

Ach, prázdných poklon těch snad můžem zanechat.
Nic tak mne nezlobí, jak tyto obřadnosti,
a kdyby po mém šlo, všech byli bychom prosti.
To proklatý je zvyk. A lidí většina
z dvou třetin života se k němu upíná.
Tož bez všech okolků.

(Dá klobouk na hlavu.)

Co s vaší lásky hrou?

Snad zvím, jak daleko jste došel s věcí tou?
Já před tím roztržit jsem byl, cos v hlavě měl,
však zatím o všem tom jsem dosti přemýšlel,
a prvních úspěchů jen rychlosti se divím;
jich další vývoj znát jsem velmi žádostivým.

Horace

Od chvíle, kdy se vám mé srdce otevřelo,
jen samé neštěstí ve svojí lásce mělo.

Arnolf

Oh! Jak to možno jen?

Horace

To štěstí rozmar vratký
už z venku přivedl té krásky strážce zpátky.

Arnolf

Ó, jaké neštěstí!

Horace

Zlý osud tomu chtěl,
o mojich stycích s ní že hned se dozvěděl.

Arnolf

Jak v krátké době té to k d'asu možno bylo?

Horace

To nevím, jisto však, že se to přihodilo.
Já v čase obvyklém chtěl k ní jsem jíti zase,
bych složil poklonu všem půvabům i kráse,
však její tvář i řeč už proměněny byly,
a služka se sluhou mi cestu zastoupili.
„Svou cestou jděte si,“ mi řekli s úkosem,
a dveřmi surově mi bouchli před nosem.

Arnolf

Že před nosem?

Horace

Tak jest.

Arnolf

To příkrý obrat béře.

Horace

Chtěl dále mluvíti jsem s nimi skrze dveře,
však jednu odpověď k mým slovům měli všem:
„Pán nám to zakázal, vy nevejdete sem.“

Arnolf

Vás nevpustili?

Horace

Ne. Anežka v okně byla,
že pán se navrátil, mi pouze potvrdila,
a potom hnala mne, jak vášeň by ji strhla,
a vlastní rukou svou sem po mně kámen vrhla.

Arnolf

Že kámen?

Horace

Maličký však nebyl kámen ten,
jímž za svou návštěvu byl jsem zde obdařen.

Arnolf

Nu k d'asu, tohleto je vážná historie,
a opravdu to stav, jenž málo příjemný je.

Horace

Ten návrat, věřte mi, je neštěstí mé celé.

Arnolf

To jistě, mrzut jsem a cítím s vámi vše.

Horace

On vše mi pokazí.

Arnolf

Tak. To však není nic;
jak zase vrátit se, cest najdete už víc.

Horace

Ted' o srozumění chci pokusit se znovu,
bych mohl oklamat tu bdělost žárlivcovu.

Arnolf

To lehké bude vám. Vždyť dívka — dobře víte —
vás ráda má.

Horace

To vím.

Arnolf

Vy jistě zvítězíte.

Horace

To doufám.

Arnolf

Kámen ten vás pomát, zastřel zrak,
to nebuď divno vám.

Horace

To bezpochyby tak;
vsak hned jsem pochopil, ten člověk že tu byl,
a sám jsa neviděn, to všechno nastrojil;
vsak překvapí vás snad, jak překvapila mne též

zas jiná událost, již ihned vyslechnětež.
To hrdinský je čin té mladé krasavice,
a nikdo nečekal by jistě od ní více.
Jest láska mistrem, jenž muž všemu naučiti,
a čím jsme nebyli, tím naučí nás býti,
a mrav a chování on dokonale změní,
když lekci svou nám dá, hned v jednom okamžení.
Kde jaká překážka, on hravě přemáhá ji,
a jeho vítězství se zázračnými zdají;
tu skrbník v štědrého se mění kouzlem jeho,
tam v reka bázlivec a podlec v šlechetného,
tam těžkopádného zas nutí do lehkosti,
a ducha dává těm, kdož přes příliš jsou prosti.
Věc tato zázračná se u Anežky stala;
neb těmi slovy když mi vyhoštění dala:
„Hned jděte cestou svou, já nechci návštěv teď,
znám už ty hovory, toť je má odpověď,“
tu s oním kamenem, jenž udivil vás právě,
k mým nohám psaníčko se svezlo dolů hravě;
když kámen s listem tím pak ve souvislost svedu,
tu obdiv upřímný potlačit nedovedu.
Či nepřekvapí vás ta odvážlivost smělá?
Zda láska ducha přec jen bystrým neudělá?
Zda možno popírat, že mocné žáry její
nám v srdci úžasné přec věci provádějí?
Co lsti té říkáte, co tomu psaní zas?
A tato obratnost zda neudiví vás?
Té směšné úloze se přece zasmějete,
již tento žárlivec má ve šprýmovné hře té?
Nu?

Arnolf

Ano, k smíchu to.

Horace

Chci, abyste se smál.

(Arnolf směje se nuceným smíchem.)

On proti palbě mé si ihned výzbroj vzal,
svůj dům si opevnil, svůj kámen připravil,
jak kdybych k útoku už na něj v poplach bil;
aby mne odehnal — neb s hrůzou jen mne vidí —
tam v domě proti mně štve stále svoje lidi,
a chce tím docílit, by ta mne nezřela,
již vždycky míti chce jen hloupou docela!
Ač z toho návratu, jak znovu přiznávám,
teď rozpak veliký se svojí láskou mám,
přec jenom nemohu to směšným nenazvati;
když na to vzpomenu, tu vždy se musím smáti.
Dost nesmějete se však po mém náhledu.

Arnolf (směje se nuceně)

Já tak se směji jen, jak právě dovedu.

Horace

Však, že můj přítel jste, chci ukázat vám list.
V něm vše, co cítila, je možno věrně číst,
pln tklivé dobroty, je jímavou psán řečí,
a o něžnosti jen a nevinnosti svědčí;
tak vyjádřiti jen se čistá může žena,
jež láskou poprvé se cítí poraněna.

Arnolf (tiše)

Hle, znalost psaní jak ti, šelmo, posloužila;
jen proti vůli mé však psát ses naučila.

Horace (čte)

„Chci vám psáti, ale jsem rozpačita, jak začít. Mám myšlenky, jež bych vám chtěla vyjádřiti, ale nevím, jak je říci, neboť slovům svým nevěřím. Protože počínám chápati, že jsem byla vždycky udržována v nevědomosti, bojím se, abych nenapsala něčeho, co by se nehodilo, a abych neřekla více, než mám. Opravdu nevím, co jste mi udělal; ale cítím, že jsem k smrti zarmoucena tím, co mi bylo uloženo činiti proti vám, že budu nesmírně trpěti bez vás a že bych byla velmi ráda vaší. Snad není správně říkati vám to; ale nemohu vám toho neříci, ač bych si byla přála, abyste to byl zvěděl bez mého přičinění. Říkali mi stále, že všichni mladí muži jsou lháři, jichž nemáme poslouchati, a že vše, co mi říkáte, říkáte jen proto, abyste mne oklamal, ale ujišťuji vás, že jsem se toho o vás nikdy nedomyšlela, že jsem dojata vašimi slovy a že bych je nikdy nemohla pokládati za lživá. Řekněte mi upřímně, jak se věci mají; neboť jsem sama bez přetvářky a spáchal byste křivdu na mně, kdybyste mne klamal; myslím, že bych z toho zármutkem zemřela.“

Arnolf (stranou)

Ho! Psice!

Horace

Co je vám?

Arnolf

Mně? Nic. Mám trochu kašel.

Horace

Zda sladkost výrazu jste kdesi větší našel?
Přes snahy proklaté, jež drží v porobě ji,
zda zřel jste povahy kdy krásnější než její?
Zda zločin nepáše, jenž po odplatě křičí,
kdo její schopnosti tak zlomyslně ničí,
a krásný oheň ten, jenž v duši její svítí,
chce nevědomostí a bludem udusiti?
Však láska trhá už ten jeho závoj lživý.
Když osud bude mi jen trochu milostivý,
tož budu moci už si troufat na maňasa
a zrádce, halamu a trapiče a rasa...

Arnolf

Nuž s bohem.

Horace

Proč ten spěch?

Arnolf

Cos napadlo mne právě,
co třeba vyřídit; a velmi naléhavě.

Horace

Vy věděl byste snad — když tak ji uzavřel —
kdo nyní v její dům by volný přístup měl?
Já toho užil bych; to nemůž divno býti,
když přítel příteli by chtěl tak posloužiti.
Tam není nikoho, kdož neslídil by po mně,
a služku se sluhou, jež našel jsem v tom domě,
jsem získat nemohl přes všechno namáhání;
necht' dělal jsem, co chtěl, mne nevyslechli ani.
Mně jakás stařena dřív hodně pomáhala;
v tom byla geniem, a vždycky radu dala
a velmi prospěšna mi pro začátek byla;
však jsou to čtyři dny, co ducha vypustila.
Snad jakýs prostředek vám moh' by býti znám?

Arnolf

Ne, v pravdě; beze mne už najdete ho sám.

Horace

Nu s bohem. Důvěru že mám k vám, teď jste zřel.

VÝSTUP PÁTÝ

Arnolf

Jak strašná muka, ach! jsem před ním vytrpěl!
Svůj zastíráti hněv, to věc je těžká dost.
Jak? V této prostotě ta duchapřítomnost?
Bud' tato zrádkyně vše pouze předstírala,
neb d'áblem našeptat tu obratnost si dala.
To psaní nešťastné mou smrtí bude v krátkce.
Už vidím, ducha že jí opředl ten zrádce,
a v něm že zakotvil, mě vypudiv dřív z něho;
v tom moje zoufalost, v tom původ smutku mého.
On srdce ukrad mi; toť dvojí trýzeň jest,
vždyť stejně běží tu o lásku mou i čest;
jsem zuřiv, místo mé že jiný zaujal,
a zuřím, v bdělosti že klamat jsem se dal.
Ji nejlíp ztrestal bych za zlotřilý ten cit
tím, kdybych nechal ji, necht' jde si, kam chce jít;
tak sama na sobě by pomstila mne lehce.
Však to, co milujem, to ztrácet se nám nechce.
Můj bože! Volbu svou jsem zvažil rozumem,
a přece po uši teď zamilován jsem;
je bez rodičů tu, bez podpory a jmění,
mou péči, dobrotu, v svých rukou v zradu mění;
ač tak mne zklamala, já miluji ji přeci;
bez její lásky žít, toť nemožnou mi věcí.
Což, blázne, nemáš stud? Ach, zuřím, hynu snad,
a tisíc políčků bych chtěl si ve tvář dát.
Teď vejdu na chvíli, bych viděl, k svému smutku,
jak asi chová se po tom svém mrzkém skutku.
Ó, nebe, zachraniž před neštěstím mé čelo;
však kdyby přece jen mne postihnout to mělo,
tož dej mi alespoň, bych s touto sudbou bídnou
jak jiní smířil se a nes ji s myslí klidnou.

JEDNÁNÍ ČTVRTÉ

VÝSTUP PRVÝ

Arnolf (sám)

Již k tomu přiznám se, že vydržím tu stěží,
neb tisíc starostí na mojí duši leží,
by vnitř i na venek zas pořádek tu byl,
jenž toho hejska by zlé snahy znemožnil.
Jak tato zrádkyně můj přímý pohled snesla!
Tím černým činem svým na mysli nepoklesla;
já po té proradě mru téměř smrtí bídnu,
jí nic se nedotklo a nadále je klidnou.
Čím více dívám se a vidím tento klid,
tím více ve mně žluč se musí rozbouřit,
a náruživost ta, již srdce vzplálo zase,
mé lásky vášnivost jen zvětšovati zdá se.
Já tolik hořkosti a zlosti v sobě měl,
však nikdy spanilou tak jsem ji neviděl,
a nikdy její zrak tak nebyl jasný, živý,
a nikdy nebyl jsem jí tolik žádostivý.
Už cítím v duši své, že po mně bude veta,
když tato sudba mne má postihnouti kletá.
Jak? Stále nad jejím jsem vychováním bděl,
a o ni starost jen a něžnou péči měl,
vždyť od svých dětských let jen u mne v domě žila,
mou byla nadějí a vším mým štěstím byla,
a půvab, jenž s ní rost, ten srdci příslib dával;
já plných třináct let jsem si ji vyiplával,
by blázen přišel pak, jenž srdce zmámí její
a zrovna před nosem mi drze vyfoukne ji,
když mojí manželkou už téměř byla zpola?
Ne! K ďasů, ne a ne! Ty blázínku, hej hola,
ty marně točíš se; buď všechno naráz ztratím,

neb prázdné naděje tvé všechny rázem zvrátím;
ty smát se nebudeš přec jenom naposled.

VÝSTUP DRUHÝ

Notář, Arnolf.

Notář

Ach! Vy zde! Dobrý den. Já k vám jsem přišel hned,
jak jste si toho přál, bych smlouvu sdělal vám.

Arnolf (domnívaje se, že je sám a nevidá a neslyše notáře)

Co dělat?

Notář

Jako vždy já formu už jí dám.

Arnolf (domnívaje se, že je sám)

Dřív musím mysliti přec svoje na výhrady.

Notář

Ve vašem zájmu vždy mně jednati jest tady.

Arnolf (domnívá se, že je sám)

Je třeba zajistit se proti překvapení.

Notář

Vše složte v ruce mé, víc třeba dělat není,
a chcete-li být jist, tu na svém pouze stůjte,
a dřív než přijal jste, ten kontrakt nekvitujte.

Arnolf (mysle, že je sám)

I toho bojím se, když něco stane se,
že ihned po městě se všechno roznese.

Notář

Nuž, proti věcem těm též prostředek už máme,
a smlouvu tajnou vám, když chcete, uděláme.

Arnolf (*maje za to, že je sám*)

Jak jenom porovná se se mnou tato žena?

Notář

Plat vdovský řídí se přec vždycky podle věna.

Arnolf (*mysle, že je sám*)

Tak rád ji mám a cit ten tolik duši rmoutí.

Notář

V tom případě lze jí též výhod poskytnouti.

Arnolf (*domnívaje se, že je sám*)

Jak s ní jen jednati, když cestou tou se dává?

Notář

Mát' ženich nevěstě vždy přiřknout podle práva
díl třetí ze věna; tak sice zákon velí,
však mnohý přece jen i více dává, chce-li.

Arnolf (*mysle, že je sám*)

Tak...

Notář

Praecipuus však jen úmluvou se zřídí.
A ženich může vždy, když dobrým se mu vidí,
dát více vdovného.

Arnolf

Ho.

Notář

On více může dáti,
když má ji tuze rád, ji chce si zavázati;
plat vdovský může dát, též jinak prefix zvaný,
jenž končí úmrtím řečené smluvní strany,
když nekončí, pak jde z té strany na dědice;
též právem zvykovým lze obvěniti více,
neb darovací zas můž smlouva býti psána,
jež buďto prosta jest neb jest též oboustranná.
Proč krčit rameny? Jak blázen mluvím snad?
Ty různé formy smluv, jak neměl bych je znát?
Kdo mne to naučí? Ba nikdo, já to vím.
Či nemám věděti, že právem zvykovým
choť s chotí společným svůj všecek statek zvou,
když nevzdá jeden z nich se toho listinou?
Či nevím, třetina že nevěstina jmění
je potom společna?

Arnolf

Tak, pochybnosti není,
že všechno víte to. Však proč to povídáte?

Notář

Vám všechno povídám, jenž za blázna mne máte,
a zády krčíte, své čině grimasy.

Arnolf

Čert chlapa tohoto s psí tváří vzít má si!
Nu s bohem; jenom tak se mohu zbavit vás.

Notář

Bych smlouvu zhotovil, kdo vzkázal pro mne as?

Arnolf

Tak jest, já volal vás; však třeba s věcí tou
teď sečkat; povolám vás v dobu příhodnou.
To chlap je prokletý se svojí žvanivostí.

Notář (sám)

Ten v hlavě chycen je, tu není pochybnosti.

VÝSTUP TŘETÍ

Notář, Alain, Georgetta.

Notář (jda proti Alainu a Georgettě)

Vás dneska poslal pán, že zavolat mne máte?

Alain

Tak.

Notář

Nevím docela, zač vy ho pokládáte,
však žádám, ode mne by vyřídili jste mu,
že bláznem prohnáním.

Georgetta

To jistě řekneme mu.

VÝSTUP ČTVRTÝ

Arnolf, Alain, Georgetta.

Alain

Můj pane...

Arnolf

Pojďte sem; vy přátelé jste praví
a věrní, upřímní; mám nové o tom zprávy.

Alain

Ten notář...

Arnolf

Nechme jej, teď na tom nezáleží.
Však komus o moji zde čest a pověst běží;
a jaká potupa to pro vás, moje děti,
když kdos čest pánovu by chtěl snad pohaněti!
Kam byste přišli jen, na kterémkoli místě
pak každý prstem vás by ukazoval jistě.
Nuž, ježto moje věc též vaší musí býti,
je třeba, abyste tak byli ostražiti,
by galán nemohl, necht' cokoli se stane...

Georgetta

Náš úkol naučil jste nás už předtím, pane.

Arnolf

Nic nikdy nedejte na jeho krásné řeči.

Alain

Oh, pravda!

Georgetta

Víme již, jak bránit nebezpečí.

Arnolf

Když přijde slad'oune: „Alaine, duše milá,
mé přispěj bolesti, by tak mne netrápila!“

Alain

Jste hlupec.

Arnolf (k Georgettě)

Dobře tak. „Georgetto, potěšení,
mně zdá se, nad tebe že sladší dívky není.“

Georgetta

Jste ťulpas.

Arnolf (k Alainovi)

Dobře tak. „Co shledáváš být zlým
v mém tomto úmyslu, jenž je tak počestným?“

Alain

Jste taškář.

Arnolf (k Georgettě)

Dobře tak. „Já jistou umřu smrtí,
když nesmiluješ se nad bolem, jenž mne drtí.“

Georgetta

Jste sprost'ák, nestyda.

Arnolf

Ó, velmi dobře tak.

(K Alainovi.)

„Já nejsem člověkem, jenž chce cos darmo však,
a za přispění vždy je vděčna paměť moje;

Alaine, prozatím, zde zpropitné je tvoje;
a na zástěrku zde, bys po mé straně stála.

(Oba vztáhnou ruce a vezmou peníze.)

To mojí štědrosti jen ukázka je malá.
A tato úslužnost mé vyjadřuje přání,
bych mohl spatřiti zas vaši krásnou paní.“

Georgetta *(odstrkujíc ho)*

Už jděte.

Arnolf

Dobře tak.

Alain *(odstrkuje ho)*

Pryč odtud!

Arnolf

Dobře

Georgetta *(strkajíc ho)*

Ven!

Arnolf

To dobré! Hola! Dost.

Georgetta

Jste se mnou spokojen?

Alain

Zda takto k němu vždy se máme zachovati?

Arnolf

Tak, dobře; peněz však jste nemusili bráti.

Georgetta

V ten právě okamžik jsme na to zapomněli.

Alain

Tož ještě jedenkrát to zkusit bychom měli.

Arnolf

Ne. Stačí. Domů teď.

Alain

Jen chtějte poručit.

Arnolf

Ne, pravím. Vejděte; já takto chci to mít.

Ten peníz nechte si. Jdu za vámi; teď jděte.

A při mně stůjte vždy a nad vším pilně bděte.

VÝSTUP PÁTÝ

Arnolf (sám)

Jak bystrozraký špeh, vše jemuž svěřit mohu,
mně švec ten poslouží, jenž bydlí na tom rohu.

By doma byla vždy, tu pozor třeba míti,
a ženy takové je nutno oddáliti,

jež stužky, vlásenky i jiné zboží mají,
neb rukavice zas a šátky prodávají,

ty lidi, pod rukou již pracují vždy pouze,
by tajné pomohli a skryté lásky touze.

Dost světa viděl jsem a jeho praktik dosti.

Ten muž by musil mít přec mnoho obratnosti,
jenž psaní růžové snad pronést chtěl by tam.

VÝSTUP ŠESTÝ

Horace, Arnolf.

Horace

To štěstí veliké, že vás tu potkávám.
Já z všeho vyváznu, jak nečekal jsem ani.
Když vás jsem opustil, tu vidím znenadání
tam na balkoně tom Anežku samu stát,
jež chládkem stromů těch se dala ovívat.
Mně dala znamení, pak vklouzla do zahrady,
a dveře vzápětí mi otevřela tady;
leč sotva v pokoji jsme chvíli byli sami,
když ozve na schodech hlas žárlivcův se známý;
nic činit nemohla, než to, co učinila,
že ve velikou skříň mne zavřela a skryla.
On dovnitř vstoupil pak, jej vidět nemoh jsem,
jen slyšet; přecházel pak mlčky tam i sem,
čas od času si vzdych tak přežalostným hlasem,
a pěstí do stolů pak také bouchal časem;
i pejska uhodil, jenž mimo něj se mihnul,
kde našel šatů kus, jím prudce o zem švihnul,
a vázy, kterými krb ozdoben byl, vzal
a rukou svévolnou je obě roztřískal.
Je nepochybně to, cos zvěřil rohoun ten
o kousku krásky své, jenž byl mu proveden.
Když takto sem a tam už nachodil se dost,
a nic víc nenašel, by schladil na tom zlost,
tu ten můj žárlivec víc neřek slova zlého
a vyšel z pokoje a já zas z pouzdra svého.

Strach z něho majíce, my toho odvážit
se více nechtěli, dál pohromadě být;
tot' příliš nejisté; však ještě této noci
do její komnaty už přijít budu moci.

Když třikrát zakašlu, to bude znamením,
by okno rozevřela, já pak oknem tím
a její pomocí k ní vniknu po žebříku;
má touha splnění snad potom dojde v mžiku.
Vše to vám sděluji jak jedinému druhu;
když srdce radost, má, tu sdílnost jde mu k duhu,
a štěstí nejvyšší, i když se stokrát zjeví,
přec není úplné, když nikdo o něm neví.
Vy na mých úspěších vždy měl jste účast pravou.
Nu, sbohem. Ještě mám věc jakous naléhavou.

VÝSTUP SEDMÝ

Arnolf (sám)

Tak zlý mne osud můj chce stíhat bez přestání,
že krátký oddech jen mi nepopřává ani?
Jen stále zřítí mám, jich chytrost že to byla,
jež ostražitost mou a péči zahanbila?
Já, člověk dospělý, mám změnit se v šaška
té hloupé mladice a toho větropláška?
Já, moudrý filosof, let dvacet pozoruji,
jak smutně osudy se manželů tu snují,
a ve všech případech jen naučení hledám,
kdy lidé chytří dost za oběť padli bédám;
já v cizích neštěstích chtěl výstrahu vždy zřítí
a hledal prostředky, když ženu chtěl jsem míti,
bych čelo bezpečno vždy před pohanou měl,
by čestně lišilo se od všech jiných čel.
A tu jsem užíval, bych k tomu došel cíli,
vše, čeho důmysl a moudrost vymyslily.
Však ortel vyřčen byl už asi sudbou zlou,
by žádný na zemi muž nebyl výjimkou;
po moudrých zkouškách všech, jež v životě jsem proved,

a po zkušenostech, jichž získat jsem si doved,
po dlouhých letech těch, jež plny meditací
i opatrností a usilovných prací,
jak jiní manželé bych nebyl na scestí,
teď má mne potkati snad totéž neštěstí?
Ne, kletý osude, tys lhářem tady byl!
Já ještě v rukou mám a ovládám svůj cíl;
když srdce blondýnem už uloupeno bylo,
tož aspoň zabráním, by nevzal to, co zbylo;
a tato noc, kdy chtěl si jít už pro kořist,
tak sladká nebude, jak zdál se být už jist.
V tom jakás radost je pro srdce utrápené,
že vždycky zpraven jsem o pasti nalíčené,
a že ten ztřeštěnec, jenž chce být fatem mým,
si soka učinil zde důvěrníkem svým.

VÝSTUP OSMÝ

Chrysalde, Arnolf.

Chrysalde

Dřív chcete večeřet, pak na procházku jít?

Arnolf

Ne, já se postím dnes.

Chrysalde

Vás jakýs rozmar chyt?

Arnolf

Mně, prosím, odpusťte, mám jinou starost zase.

Chrysalde

Ta svatba určená dnes tedy nekoná se?

Arnolf

Tot' starost přílišná, když o jiného běží.

Chrysalde

Oh! Jak jste nakvašen! Co na srdci vám leží?

Či bylo by to snad, můj pane kmotře milý,
že věci milostné vás trochu potrápily?

Chci na to přísahat, váš obličej když vidím.

Arnolf

Už děj se cokoliv, tu výhodu vždy sklídím,
že ani trošičku se nepodobám lidem,
již vedle galánů se sladkým žijí klidem.

Chrysalde

Při vašem rozumu to podivno je jen,
že pouze těmito jste věcmi rozpálen,
a štěstí nejvyšší že jedině v nich zříte,
ve světě jiné cti že prostě nevidíte.

Být zlým a surovým a podlým, lakomým,
to ničím podle vás ve srovnání je s tím;
žít možno jakkoli, vše takto jen se cení,
že čestným je jen ten, kdo paroháčem není.

Vše zrale uváživ, proč věriti jen chcete,
že všechna sláva tkví jen v pouhé náhodě té,
a rozumný jak muž by výčitek moh míti,
že nezabránil zlu, když nemoh zabrániti?

Proč muž má zasloužit si hany nebo chvály
jen pokud špatnou má, neb hodnou ženu má-li,
a proč by obludou měl hned se státi černou,
když jeho manželka mu není dosti věrnou?

O paroháčství přec muž galantní a jemný

si může učinit snad obraz méně temný,
neb nikdo před sudbou přec není zajištěn,
a tedy případ ten můž lhostejným být jen.
Vždyť všechno zlo, nechť svět co chce si mluví planě,
je na tom odvislo, jak díváme se na ně;
a dobře-li si vést chcem za zlých okolností,
tu nikdy nesmíme nic hnáti do krajností;
ne napodobit těch, kdož příliš shovívaví
si tyto aféry za cíl své touhy staví,
a stále citují jen galány svých žen,
jich chválí talenty a vynáší je jen,
jim všude tlumočí svou velkou sympatii,
o dárcích vědí všech a každé o partii,
jsou krátce takoví, že lidem divno jest
jak vlastní ostudu lze na odiv tak nést.
Ten způsob rozhodně vždy zaslouží si hany,
však jistě neméně i krajnost druhé strany.
Když muže nemám rád, již s galány se druží,
nic víc mně nelíbí se hlomozní ti muži,
již ve svých trampotách hluk umí ztropit taký,
že k sobě lidí všech jen přitahují zraky,
a po tom poprasku by přece jenom chtěli,
by lidé o tom všem nic, pranic nevěděli.
Však je tu ještě střed při krajnosti té dvojí,
jenž muže moudrého přec vždycky uspokojí;
a ten-li zaujme, pak nemusí se rdíti,
i nejhorší když věc se má mu přihoditi.
Nu celkem, rohounství tak zlým se nezdá vskutku,
když na ně hledíme jen klidně, bez předsudku,
a jak vám povídám, je třeba zručnost mít,
za dobrou stránku jen vždy všechno uchopit.

Arnolf

Cech paroháčů všech za tyto řeči krásné
by Vaší děkovat měl Vznešenosti Jasně;
a kdo by chvíli jen vás tady poslouchal,
by jistě do cechu hned zařadit se dal.

Chrysalde

To přece netvrdím, ba naopak, jsem proti;
vždyť přece osud jen nám dává naše choti;
jak ve hře v kostky vždy my bychom vést si měli.
Když ta nám nepadne, již snad jsme zrovna chtěli,
hrát třeba obratněj' a rozuměj' se chovat,
a slepou náhodu jen klidem opravovat.

Arnolf

To značí dobře spát a dobře jísti jen,
a vše že není nic, být stále přesvědčen.

Chrysalde

Vy posmíváte se, však nelze zapírat,
že na sta věcí jest, jichž třeba víc se bát,
a jež bych pokládat moh spíše za neštěstí,
než to, co bez hrůzy vám nelze téměř snést.
Mně věřte, kdybych měl ze dvou si vybrat věcí,
já tu, jež děsí vás, bych spíše zvolil přeci,
než abych manželem byl ctnostné ženy oné,
jež pro nic křičí hned a v rozmarech hned tone,
té ctnosti d'áblice a saně počestnosti,
jež stále chvástá se jen hrdinstvím své ctnosti,
a malé bezpráví když snad nám neudělá,
hned za to na velkou si křivdu právo dělá,
a myslí, kdyžtě nám tak velmi věrna jest,
že za to musíme vše od ní mlčky snést.
Tak, milý kmotříčku, vám opakuji zase:
Je paroháčství tím, co z něho udělá se,

ba někdy dokonce i touha po něm bývá,
neb jako každá věc, též dobré stránky mívá.

Arnolf

Když máte k tomu chuť jen s tím se spokojiti —
co mne se týká však, s tím pranic nechci míti;
než cosi takého bych snes, to raděj dřívě...

Chrysalde

Ó, přísah nechte si, ty mohou být pak křivé.
Když osud určil tak, tu člověk marně reptá;
po vašem úsudku se osud nikdy neptá.

Arnolf

Já, paroháčem být?

Chrysalde

Vy nemocen jste z toho.

Vás nechci dotknout se, však rohounů je mnoho,
jichž jmění, původu a duchu, srdci, kráse,
to vše, co zdobí vás, ni z dálky nerovná se.

Arnolf

Já k těmto srovnáním též chuti nemám ani.
Však omrzelo mne už toto posmívání;
my můžem přestat snad.

Chrysalde

Vy zas už máte vztek;

však zvíme brzy, proč. Nu sbohem, jak jsem řek;
čest vaše jakkoli necht' jednati vám velí,
jste jím už napolo, jen stále říkáte-li
a přísaháte-li, že nikdy nebude to.

Arnolf

Já chci to přísahat však také v chvíli této.

A proti tomu už si najdu cestu svoji.

(Běží klepat na dveře.)

VÝSTUP DEVÁTÝ

Arnolf, Alain, Georgetta.

Arnolf

Vás prosím o pomoc, vás, milí druzi moji.

Já vaší věrnosti vždy přece věřil pevně,
však v tomto případě mi projevte ji zjevně.

Když posloužíte mi, jak od vás očekávám,
pak skoupým nebudu, své slovo na to dávám.

Ten člověk — znáte ho — (vše tajno musí být)
jak zvěděl jsem, chce dnes mne v noci překvapit,
a tiše k Anežce se po žebříku vkrásti.

My tři však budem bdít, by uvázl nám v pasti,
Z vás každý připraven buď s klackem na tu chvíli.

Na stupni posledním když bude, blížek cíli,

(já okno otevřu vám zatím v pravý čas)

tu zrádci namelte tak notně, prosím vás,

by navždy památku hřbet jeho na to měl,

a on, co bude živ, sem víckrát nepřišel.

Mne při tom nesmíte však nikdy jmenovat,
a nikdy prozradit, že prsty v tom mám snad.

Zda mojí při pomstě tak posloužit mi chcete?

Alain

Když jde jen o bití, pak už se spolehněte,

a uvidíte, jak je moje ruka pilna.

Georgetta

A moje, ačkoli se nezdá být dost silna,
při tomto výprasku můž dobrou pomoc dáti.

Arnolf

Nuž jděte. Chraňte se však cosi povídati.

(Sám.)

To pro bližního můž být dobrou naukou,
a všichni manželé, kdož v tomto městě jsou,
tak kdyby galány svých přivítali žen,
tu počet rohounů snad byl by umněšen.

JEDNÁNÍ PÁTÉ

VÝSTUP PRVÝ

Arnolf, Alain, Georgetta.

Arnolf

Co, bídní zrádcové, jste to jen udělali?

Alain

Všech vašich rozkazů jsme stále byli dbalí.

Arnolf

Za tuto výmluvu se marně chcete skrýt;
já dal jsem rozkaz přec jej zbít, ne zavraždit;
vy pouze na záda jste mlátiti ho měli,
a zatím na hlavu snes přival ten se celý.
Mne rukou neblahou tu osud znova drtí.
Co jenom počnu si, až zví se o té smrti?
Teď jděte. Střežte se však slova říci jen,
ten rozkaz nevinný že mnou byl udělen.

(Sám.)

Už dní se. Třeba teď sám s sebou radu brátí,
jak v tomto neštěstí se nejlíp zachovati.
Co ze mne bude jen? Co otec řekne jeho,
až náhle dozví se, co stalo se tu zlého?

VÝSTUP DRUHÝ

Horace, Arnolf.

Horace (stranou)

Chci zřít, kdo je to as a rozhlédnout se všady.

Arnolf (myslí, že je sám)

Zda jsem kdy předvídal...

(Vrazí do Horace, kterého nepoznává.)

Kdo, prosím, je to tady?

Horace

Vy, pane Arnolfe?

Arnolf

Tak jest. A vy?

Horace

Horace.

K vám právě jíti chci, bych o cos prosil vás.

Tak časně venku už!

Arnolf (tiše, stranou)

Jak hrozný zmatek to je!

Či očarován jsem? Mne smysly klamou moje?

Horace

Ted' právě z velkého jsem nebezpečí vyváz,
a bohu děkuji, že v cestu seslal mi vás
ted' právě, ve chvíli, kdy říci už vám mohu,
že všechno zdařilo se dobře, díky bohu,
ba zdařilo se tak, jak nečekal jsem zcela,
dík oné příhodě, jež všechno zmařit měla.
Jak mohl zvědět to, mně ovšem známo není,
na dnešní kterak noc jsme spolu umluveni;
leč když jsem téměř byl už samým pod oknem,
tu lidi vidím dva, již rychle běží sem,
a oba holemi se na mne vrhli spolu;
mně noha uklouzla a zřítíl jsem se dolů,
a tento s hůry pád, ač potlučen jsem byl,
ran dvacet nejméně mi přec jen uspořil.
Ti lidé — žárlivec byl jistě jeden z nich —
v tom pádu viděli jen účín holí svých.
Když po té bolesti a po tom namáhání
jsem ležel na zemi a nehýbal se ani,
tu domnívali se, že byl jsem ubit jimi
a oba zdáli se být velmi zděšenými.
V tom tichu noci moh jsem šepot slyšet každý,
i to, jak navzájem se viní z této vraždy,
jak, jsouce bez světla, svůj proklínali osud,
a každý na mne sáh, zda nežiji snad posud.
V té husté noční tmě, to uvěříte rád,
mi těžkým nebylo si na mrtvého hrát.
Pak oba zděšení se dali na útěk.
Já, chtěje odejít, že vstanu, jsem si řek,
když sama Anežka, jež polekána byla
mou smrtí zdánlivou, sem ke mně přikvačila,
neb celé rozmluvě, jak nade mnou se dála,
své uši zbystřujíc, tam v okně naslouchala,

a nejsouc hlídána, v tom zmatku velikém
ze svého obydlí pak snadno sběhla sem.
Je těžko líčit vám tu radost, kterou měla,
když živoucího zas mne před sebou tu zřela.
Jak říci vám to jen? Chce zanechat všeho
a chce být poslušna jen hlasu srdce svého;
o návratu svém sem už slyšet nechtíc ani,
v mé ruce vložila svůj osud bez váhání.
Teď, prosím, posuďte, neb vyslech jste již dosti,
kam onen blázen ji hnál svojí prohnaností,
a v jaká dostati se mohla nebezpečí,
má kdyby nebyla nad jeho láska větší.
Já láskou čistou však a ryzí rád ji mám,
než bych ji opustil, radš život za ni dám;
vždyť sudby nejkrasší je hoden půvab její,
a nic už na světě, smrt pouze vyrve mně ji.
Však hněvu otcova, jež předvídám, se bojím,
ač doufám, časem že jej přece upokojím.
Ty sladké půvaby když svými budu zvátí,
chci vším se spokojit a všemu vzdorovati.
Však chtěl jsem prosit vás, pro vaši ke mně lásku,
bych mohl do vašich dát rukou svoji krásku,
by k sobě do domu jste přátelsky ji vzal
a den anebo dva jí útulku tu přál.
Že se mnou utekla, to třeba lidem skrýti
a před stíhateli se na pozoru míti,
neb s mužem mladým když se zjeví dívka mladá,
tu každý snadno hned zlá podezření spřádá;
a jak vám jedině, jist vaší moudrostí,
vše říkám, co se tkne mé sladké milosti,
tak také pouze vám, jist družnou láskou vaší,
chci poklad svěřiti, jenž nad vše mi je dražší.

Arnolf

Mnou můžete být jist, zde k službám svým mne máte.

Horace

Vy tuto laskavost mi tedy uděláte?

Arnolf

Ó, říkám, velmi rád, ba okouzlen jsem tím,
že tímto způsobem se nějak zavděčím;
že ona přijde sem, mé srdce nebi vděčí;
nic nikdy nedělal snad s radostí jsem větší.

Horace

Za tuto dobrotu jak bych vám díky vzdal!
Já věru obtíží se od vás obával;
však světa znalý jste, a vaše moudrost pravá
vám zápal mládeže vždy pochopiti dává.
Hle, s jedním z lidí mých tam na rohu se skrývá.

Arnolf

Jak jen to učinit, neb už se rozednívá:
když zde ji převezmu, můž viděna kýms býti;
a kdyby přišel jste pak sám ji navštívit,
hned sluzi vědí vše. Tož myslím, zcela jisto
že bude dovést ji kams na temnější místo.
Tam v chodbě domovní já čekat budu na ni.

Horace

S tím se vším souhlasit lze přece bez váhání,
do vašich rukou hned ji nyní odevzdám,
a nenápadně se pak zase vrátím k vám.

Arnolf (sám)

Ach, fortune, dnes přec mně příznivá zas bylas,
a opravuješ zla, jež dříve způsobilas.

(Zakryje si obličej pláštěm až po nos.)

VÝSTUP TŘETÍ

Anežka, Arnolf, Horace.

Horace (Anežce)

Kam nyní vedu vás, tam netřeba se bát;
toť místo bezpečné, kde chci vás uschovat.
Jít ke mně, značilo by zmařit svoje štěstí;
teď vstupte v dveře ty a dejte jen se vésti.

(Arnolf vezme ji za ruku nepoznán.)

Anežka (Horacovi)

Proč opouštíte mne?

Horace

Je toho třeba, drahá.

Anežka

Však brzy vrátit se, to vaše budiž snaha.

Horace

Mé lásky toužení k vám přec mne pudí stále.

Anežka

Když zřít vás nemohu, dám veselí hned vane.

Horace

I já, vás nevida, se zlému oddám smutku.

Anežka

Proč tedy odcházet, když tak je tomu vskutku?

Horace

O velké lásce mé snad pochybovat chcete?

Anežka

Ne, tolik, jak já vás, mne sotva milujete.

(Arnolf ji táhne.)

Ach, příliš tahá mne!

Horace

Nám nebezpečí hrozí,
že pospolu nás zřít tu mohou lidé mnozí;
a dobrý přítel můj, jenž tiskne ruku vaši,
jen zájem horlivý tím jeví pro věc naši.

Anežka

Však za neznámým jít...

Horace

To nebudiž vám mukou.
Jsouc tady schována, jste, věřte, v dobrých rukou.

Anežka

Však v Horacových přec bych raděj chtěla být.

Horace

A já bych...

Anežka *(Arnolfovi, jenž ji táhne)*

Počkejte.

Horace

Už den je; třeba jít.

Anežka

Kdy zas vás uvidím?

Horace

To brzy bude zas.

Anežka

Jak budu nuditi se po ten celý čas!

Horace

Mé štěstí bezpečno je nyní, díky bohu,
a bez starostí teď a klidně spáti mohu.

VÝSTUP ČTVRTÝ

Arnolf, Anežka.

Arnolf (s nosem v plášti)

Nuž pojd'te, nechci vás přec ubytovat tam,
vám jinde příbytek už tajný uchystám;
chci skrýt vás na místě, jež zcela bezpečno je.
Zda poznáváte mne?

Anežka (poznávajíc ho)

Ho!

Arnolf

Taškářko, tvář moje
vás poděsila tak, že chvějete se v hrůze.
Vím, tady zřítí mne, to nevhod je vám tuze,
neb moje přítomnost vám lásky plány hatí.

(Anežka dívá se, zda by neviděla ještě Horace.)

Oh, zraky galána sem chcete přivolati;
ten už je daleko a pomoc nepřinese.
Ach! Ač jste mláda tak, přec pěkně chováte se!
Ta vaše prostota se bezmeznou být zdála,
zda děti ušima se rodí, jste se ptala;
však dostaveníčka si v noci dávat znáte
a tajně s galánem pak na útěk se dáte.
Aj! Plna lichotek řeč vaše k němu byla!
Vy dobrou školu už jste jistě vychodila!
Jak k d'asu naučil vás tomu v krátkém čase?
Vy před strašidly strach už nemáte, mně zdá se?
Váš galán v noci snad vás učil odvážností?
Co ve vás, taškárko, je bídne prohnání!
Po dobrodiních všech kde záměr ten jste vzala!
Ó, zmije, která se na mojich prsou hrála,
a která nevděčna, jen na to myslí pouze,
by toho uštknula, kdo s ní se laská v touze.

Anežka

Proč na mne křičíte?

Arnolf

Snad nepravdu vám dím!

Anežka

V tom, co jsem činila, nic zlého nevidím.

Arnolf

To není bezectné, jít v noci za galánem?

Anežka

On přece slíbil mi, že manžely se stanem;
rad vašich poslouchám; vy kázával jste jen,
že třeba vdáti se, by hřích byl odstraněn.

Arnolf

Tak jest. Já za ženu však hodlal si vás vzíti;
to ze všech řečí mých jste mohla pochopiti.

Anežka

Ó, ovšem. Upřímně chci vyznati se z všeho.
On spíše nežli vy je podle vkusu mého.
Vždyť u vás manželství je čímś, co mučí, trudí,
co o něm řek jste mi, to ve mně hrůzu budí;
však u něho stav ten pln radostí je zase,
když o něm mluví on, tu hned bych vdávala se.

Arnolf

Ah, zrádná, protože ho máte ráda!

Anežka

Mám!

Arnolf

To říci mi do očí, je drzost, pravím vám.

Anežka

Když pravdu říci chci, proč cítiti mám strach?

Arnolf

Jej smíte milovat, vy nestoudnice?

Anežka

Ach!

Vždyť nejsem vinna tím. V něm všechno původ vzalo;
já nenadála se, a už se všechno stalo.

Arnolf

Tu žádost milostnou jste zapuditi měla.

Anežka

Však jak jen zapudit to, co nám rozkoš dělá?

Arnolf

Což neviděla jste v tom původ hněvu mého?

Anežka

Já? Zcela ne. Co v tom můž pro vás býti zlého?

Arnolf

Mám radovati se snad ještě po tom po všem?

Vy nemilujete mne tedy?

Anežka

Vás?

Arnolf

Nu ovšem.

Anežka

Ach, nikterak.

Arnolf

Jak to?

Anežka

Mám snad vám cosi lhát?

Arnolf

Proč madame Necuda mne nechce milovat?

Anežka

Můj bože, kárati mne nemůžete proto;
proč stejně jako on jste nesnažil se o to
být milován? Já vám přec, myslím, nebránila.

Arnolf

Vždy snažil jsem se tak, seč síla moje byla,
však přes vše námahy jsem úspěch neměl přeci.

Anežka

Je vidět, že on líp se vyznal v této věci;
mé lásky získat si mu bylo hračkou snadnou.

Arnolf (stranou)

Jak v řeči, v úvahách ta bídnic je pádnou!
Zda precieusa líp by mohla odvětit?
Bud' špatně jsem ji znal, neb mohu jist tím být,
že víc než moudrý muž ví často hloupá žena.

(K Anežce.)

Když k moudrým úvahám jste nyní nakloněna,
tu rcete, mudrci, ten celý dlouhý čas
zda pouze pro něho jsem snad si živil vás?

Anežka

On na groš splatí vám, by dluhů těch byl prost.

Arnolf (tiše stranou)

Slov jistých užívá, jež zdvojují mou zlost.

(Nahlas.)

Jak mi však, taškárko, jen zaplatiti chcete
své všechny závazky, jež přec mi dluhujete?

Anežka

Ty velké nebudou as po mém skromném zdání.

Arnolf

Kdo tedy pečoval o vaše vychování?

Anežka

Ó, tady opravdu jste výborně se choval,
a při mé výchově jste krásně postupoval!
Vy myslíte, že tak jsem oklamat se dala,
a svoji hloupost že jsem nikdy nepoznala?
Stud z toho jímá mne; v tom stáří, v kterém jsem,
bych hloupost nechtěla už míti údělem.

Arnolf

Tož hloupost děsí vás a v srdci touhu máte,
by on vás učil snad?

Anežka

Vy pravdu povídáte,
neb všecinko, co vím, on naučil mne sám,
a jemu vděčnou být víc musím nežli vám.

Arnolf

Kdo drží ruku mi, že rázem, pádnou ranou
řeč tuto nepřetne i drzost neslýchanou?
Chlad tento výsměšný mne žene v zuřivost;
ran pěstí několik by schladilo mou zlost.

Anežka

Ach, učiňte tak přec, když máte k tomu chuti.

Arnolf (stranou)

Ten zrak a tato řeč mne zbraně složit nutí,
a něha bývalá v mém srdci znova vstává,

a černé zrady té mi zapomenout dává.
Věc divná láska jest; i zrádnou ženou dají
se muži ovládnout a chabě podléhají!
Žen nedokonalost je přece všem tak známa;
toť sama výstřednost a nerozumnost sama,
duch zla to v podstatě, a duše velmi křehká,
a nad vše pitomá a nad vše slabá, lehká,
a nad vše nevěrná; a přece vždy muž chvátá
vše ihned učinit ta divná pro zvířata.

(K Anežce.)

Nuž, uzavřemež mír. Jdi, zrádkyně ty malá,
už odpustil jsem ti, má duše se ti vzdala.
Jak tebe miluji, teď z toho poznáš snad,
a za mou dobrotu mne budeš milovat.

Anežka

Ó, celou duší bych vás ráda chtěla míti,
jen kdybych věděla, jak mám to učiniti.

Arnolf

Můj malý drahoušku, ty můžeš, jenom chceš-li.
Přej, vzdechy milostné by v ouško tobě vešly,
v můj mroucí pohled' zrak, v něm skryta láska pravá,
a usmrkánka nech i s láskou, již ti dává.
On kouzla jakéhos tě opřed sítí temnou,
však stokrát šťastnější ty budeš přec jen se mnou.
Tvou touhou bylo vždy se fintit, šperky míti,
to všechno budeš mít, to všechno slibuji ti;
chci tebe hýčkati, dnem, nocí, moje nebe,
tě laskat, celovat a láskou snísti tebe.
Vždy budeš jednati jen podle svojí chuti;
tím řečeno je dost; nic více neřeknu ti.

(Tiše stranou.)

Až kam se člověk dá svou vášní slepě hnáti!

(Nahlas.)

K mé lásce naprosto nic nelze přirovnati.

Rci, pro tu lásku mou zda důkazy chceš mít?

Mne plakat vidět chceš? Mám v souboji se bít?

Či mám si z lebky své snad vlasy vytrhat?

Či zabít se mám? Rci, co si budeš přát;

vše učiním, bych dal ti důkaz lásky svojí.

Anežka

Ty všechny řeči přec se netkly duše mojí.

Víc Horace dokázal, když slova dvě jen řek.

Arnolf

Toť přílišný je vzdor, toť příliš pro můj vztek.

Ty zvíře pitomé, tím málo vyvzdoruješ;

v ten ještě okamžik se z města vystěhuješ.

Mne zhurta odbylos, mým slovem nedojato;

teď brloh klášterní mou bude pomstou za to.

VÝSTUP PÁTÝ

Arnolf, Anežka, Alain.

Alain

Já nevím, co to je, však říci bych vám chtěl,

ten mrtvý s Anežkou že někam odešel.

Arnolf

Zde jest. Teď v pokoj můj ji zavřete jak v klec.

(Stranou.)

On hledat nebude ji v tomto domě přec.
Půl jenom hodiny ji nechám v této skrejši;
a teď, bych obydlí jí moh dát bezpečnější,
jdu najmouti si vůz.

(K Alainovi.)

Ji dobře uzavřete,
s ní očí nespust'te a hlídejte a bděte.

(Sám.)

Když odtud vzdálím ji, duch její přece jen
z té lásky neblahé snad bude vyléčen.

VÝSTUP ŠESTÝ

Arnolf, Horace.

Horace

Vás hledat přicházím v své velké bolesti.

Mne, pane Arnolfe, zlé stíhá neštěstí,
zlým nebe osudem mou navštěvuje lásku,
mně chtějíc vyrvati mou milovanou krásku.
By dorazil sem včas, můj otec v noci jel;
tu zcela na blízku jej sestoupit jsem zřel;
a důvod toho, že tak spěšně v město přibyl,
jenž, jak jsem řekl vám, dřív zcela neznám mi byl,
je ten, že otec můj mne tajně zasnoubil,
a proto přijel jen, by sňatek slaven byl.
Teď sud'te, s osudem mým účast cítíte-li,
zda komu nehody se krutší v lásce děly?
Ten Enrique, po kterém jsem včera se vás ptal,

všech mojích neštěstí se vlastně strůjcem stal;
on s otcem přišel sem mi smrtnou ránu dáti;
dceř jeho jediná mou chotí má se státi.
Já mdloby blízek byl, to zvěděv nenadále;
a nechtěje už nic víc poslouchati dále,
když otec prohlásil, že k vám by jíti chtěl,
tu s hrůzou běžím sem, bych ho tu předešel.
Vás prosím pro boha, by teď jste pomlčel
o té mé známosti; on jistě zlost by měl;
spíš hleďte způsobit — jet' přec váš přítel pravý —
by druhý sňatek ten se snažil pustit z hlavy.

Arnolf

To učiním vám rád.

Horace

Neb odklad porad'te mu.
Pro lásku prokažte té služby druhu svému.

Arnolf

Ne, nezapomenu.

Horace

Vždyť ve vás pouze doufám.

Arnolf

Nu dobře.

Horace

Pravým svým vás otcem zvat si troufám.
Jen řekněte, můj věk... Oh, už se blíží, vizte.
Těž tyto důvody snad uvést mohl byste.

VÝSTUP SEDMÝ

Enrique, Oronte, Chrysalde, Horace, Arnolf.

(Horace s Arnolfem uchýlí se do rohu jeviště, tiše spolu hovoříce.)

Enrique (Chrysaldovi)

Však byl bych poznal vás a naráz, jedním hledem,
i kdyby nikdo nic mi nebyl řekl předem.

Ve vašich rysech všech tvář vaší sestry zřím,
s níž Hymen před časy mne spojil poutem svým.

Ó, jak bych sobě přál, by Parka, jež mi vzala
tu věrnou choť, mně zas ji nazpět přivolala,

by se mnou prožítí ty šťastné mohla chvíle
a po všem strádání zas uzřela své milé;

leč prozřetelností když souzeno mi není,

bych s ní moh společně to zažít potěšení,

tož přece ještě mám, čím bych se spokojil:

mně lásky naší plod po choti mé tu zbyl.

Jeť ona blízka vám; vy též své slovo rcete,

když máme rozhodnout o drahé zástavě té.

Syn onen Orontův se volbou skvělou zdá mi;

však volba schválena být musí mnou i vámi.

Chrysalde

Ten měl by o vkusu mém malé zdání dost,
kdož o mém souhlasu by choval pochybnost.

Arnolf (stranou k Horacovi)

Jak nejlíp dovedu, chci vám tu posloužiti.

Horace (stranou k Arnolfovi)

Však prosím, střežte se...

Arnolf (k Horacovi)

Nač podezření míti...

Arnolf (odejde od Horace, aby objal Oronta.)

Oronte (k Arnolfovi)

Co sladké něhy v tom, vás obejmouti zas!

Arnolf

Ó, jakou radost mám, že tady vidím vás!

Oronte

Sem zavítal jsem k vám...

Arnolf

Nač mi to povídat;
vím, co vás přivedlo.

Oronte

Kdos řekl vám to snad?

Arnolf

Tak jest.

Oronte

Tím líp.

Arnolf

Váš syn však sňatku nepřeje si;
jen na něj vzpomene, hned smutně hlavu věsí;
sám prosit přišel mne, bych svazek ten vám zradil.
Já toto jedině bych důtklivě vám radil,
by svatbu nařídil jste jemu bezodkladnou
a hájil otcovu tak autoritu pádnou.

Vždyť pouze přísností se s mládeží co spraví,
a tím ji kazíme, když jsme k ní shovívaví.

Horace (stranou)

Ha, zrádče!

Chrysalde

Srdci když ten sňatek nemilý,
pak stavím rozhodně se proti násilí.
Můj bratr s náhledem mým bude souhlasit.

Arnolf

Jak? Otec synem svým má ovládnán snad být?
Či otec slabý tak vám líbil by se snad,
jenž učit neumí svých dětí poslouchat?
Či dnešní otcové se takto mají chovat
a býti poslušni, kde mají rozkazovat?
Ne, ne, on přítel můj, a jeho čest je mojí;
on slovo své už dal, a on v něm také stojí.
Svou vůli provéstí mít bude síly dosti
přes rozmar synáčka i jeho náklonnosti.

Oronte

To dobře mluveno; své slovo chci vám dáti,
že v tomto případě syn bude poslouchati.

Chrysalde (k Arnolfovi)

Ta účast veliká mne velmi překvapuje,
jež o svazek se ten teď u vás projevuje,
a důvod uhádnout se z vašich snažím lící...

Arnolf

Ó, vím, co dělat mám, a dím, co třeba říci.

Oronte

Tak, pane Arnolfe...

Chrysalde

To jméno nemá rád.

Jest pánem de la Souche, jak řek jsem vám už snad.

Arnolf

Nu, nevádí.

Horace

Co to jen slyším!

Arnolf (obrácen k Horacovi)

Vše teď víte;

že jinak jednati jsem nemoh, pochopíte.

Horace

V jak hrozné zmatky jen...

VÝSTUP OSMÝ

Georgetta, Enrique, Oronte, Chrysalde, Horace, Arnolf.

Georgetta

Když nepřijdete, pane,

tu jistě s Anežkou se cosi zlého stane;

nám nelze držet ji, chce prchnout, ba muž býti,

že chce snad dokonce i z okna vyskočiti.

Arnolf

Sem mi ji přiveďte; tak jak tak hodlám přec

ji odtud odvézt hned; vás netrud' tato věc.

Arnolf

Nuž pojd'te, žvanilko!

Anežka

Ne, ne, to možno není.

Oronte

Však toho tajemství bych přál si vysvětlení;
druh zří tu na druhu, nic nechápaje z toho.

Arnolf

Vše jednou vysvětlím; teď není času mnoho;
nuž na shledanou.

Oronte

Kam jen chcete nyní jíti?

Vy nemluvíte tak, jak třeba hovořiti.

Arnolf

Vždyť přec jsem radil vám přes námitky ty stále
ten sňatek uzavřít.

Oronte

Však třeba mluvit dále;

vy všechno víte sic, to nevíte však asi,
že máte v domě svém tu, kterou vzíti má si,
jež dcerou Enrika a Angeliky byla,
z jich svazku tajného jež se jim narodila.
Váš celý rozhovor pak jaký podklad měl?

Chrysalde

Já k jeho chování též udiven jsem zřel.

Arnolf

Jak!

Chrysalde

V tajném svazku tom má sestra dceru měla,
však o ní rodina nic, pranic nevěděla.

Oronte

Pak otec dceruše, by všechno utajil,
dal jméno smyšlené a na venkov ji skryl.

Chrysalde

Však osud zvedl prst a pohrozil mu temně;
byl nucen stěhovat se z rodné svojí země.

Oronte

Vstříc nebezpečím jít a snášet mnohá hoře
v těch krajích dalekých, jež dělí od nás moře.

Chrysalde

Tam pilná ruka zas zpět všechno vyzískala,
co ve vlasti jí zášť a co jí zloba vzala.

Oronte

A teď, když vrátil se, hned ženu vyhledal,
jíž svoji dceru kdys ve vychování dal.

Chrysalde

A s velkou přímostí mu tato selka děla,
že dala dívku vám, když čtyři léta měla.

Oronte

Že dobrým prý jste byl, vám vydala ji klidně,
neb byl jste bohat též, a ona žila bídně.

Chrysalde

Tu on, pln radosti, dal rozkaz, přivezena
že ihned býti má sem z venkova ta žena.

Oronte

Sem přijde za chvíli, ji ihned užijte,
co bylo tajemstvím, se od ní dozvíte.

Chrysalde (Arnolfovi)

Mně zdá se, uhodnul jsem vaše utrpení;
však hleďte, osud vám tak nepřízniv přec není;
když nebýt rohounem je základ štěstí všeho,
pak přece neženat si nejlíp získáte ho.

Arnolf (odcházeje rozhorlen, nejsa schopen slova)

Uf!

VÝSTUP DESÁTÝ

Enrique, Oronte, Chrysalde, Anežka, Horace.

Oronte

Beze slova tak on zmizel.

Horace

Otče milý!

to celé tajemství se dozvíte v té chvíli;
zde pouhá náhoda to skutkem učinila,
co vaše moudrost dřív už byla připravila.
Neb lásky vzájemné nad všechno sladké svazky
mne k rukoum spoutaly té ušlechtilé krásky;
toť ona dívka, již jste přišli hledat sem,
a kterou mimoděk za ženu nechtěl jsem.

Enrique

To myslil jsem si hned, když pohlédl jsem na ni.
Má duše z pohnutí teď nevychází ani.
Ach! Dcero, přemáhá mne tento sladký cit.

Chrysalde

Já chtěl bych podobně, můj bratře, učinit;
leč místo k tomu zde se nezdá vhodným býti.
Tam pojďme do domu si leccos objasniti,
a splatit příteli tu všechnu péči jeho
a dík vzdát nebesům za šťastný konec všeho.